

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

REGLEMENTERING VAN DE VERKEERSSNELHEID

gevolgd door een onderzoek van de wettelijke omschrijving snelheid in de strafrechtelijke vervolging⁽¹⁾

1. Vanaf hun eerste verschijning op de wegen hebben de autovoertuigen wettelijke snelheidsbeperkingen in het leven geroepen. Maar hun steeds groeiende verspreiding had het weer verdwijnen van de oorspronkelijke beperkingen tot gevolg. Na de tweede wereldoorlog neemt hun aantal dermate toe dat het wegnemen de te snelle ontwikkeling niet kan volgen en weldra onaangepast blijkt. Ondertussen stijgt het aantal ongevallen en snelheidsbeperking dringt zich weer als enig middel op.

2. Het is duidelijk dat er een verhouding bestaat tussen weg en snelheid. De gevaren aan de snelheid verbonden zijn hoofdzakelijk functie van de weg, terwijl ze ontegensprekelijk ook afhangen van de technische volmaaktheid van de organen van het voertuig.

3. Een en ander is in de laatste jaren, in het algemeen, merkbaar verbeterd. Het gevolg daarvan is dat de snelheid thans minder gevaarlijk is dan ten tijde van de vermaarde wedstrijd Parijs-Madrid, en de snelheidsbeperking minder noodzakelijk blijkt.

Toch is men akkoord dat de snelheid in zekere mate dient geregeld te worden. Dit kan volgens drie systemen geschieden.

4. Men spreekt van absolute of algemene beperking van de snelheid wanneer de grens door een wettelijk voorschrift vastgesteld is voor alle voertuigen op alle openbare wegen.

Hier is geen plaats meer voor vrije snelheid.

5. In talrijke staten is of was deze beperking in voege. België : tijdelijke beperking in 1956, gerechtvaardigd door schaarste van brandstof. Denemarken : tegenwoordig verlaten. Groot-Brittannië : blijkt ook niet behouden. Noorwegen : beperking tot 70 Km. per uur; blijkt nog steeds in voege. Nederland : beperking tot 1950 behouden (2).

6. In 37 van de Verenigde Staten van Amerika is een absolute snelheidsbeperking opgelegd. In het al-

gemeen schommelt het toegelaten maximum tussen 50 en 60 mijl, dit is ongeveer 80 tot 95 Km. per uur. Onlangs werden evenwel in verscheidene staten de maxima verhoogd, in Florida tot 65 mijl, in Kansas tot 70 mijl per uur. (3)

7. De snelheidsbeperking is betrekkelijk of bijzonder wanneer ze slechts toepasselijk is op bepaalde voertuigen en op bepaalde openbare wegen.

In West-Duitsland werd het systeem van absolute beperking verlaten voor de recente regeling van bijzondere beperking. (4)

8. In de meeste Europese staten is de maximumsnelheid voor *zware vrachtwagens* vastgesteld op 50 tot 80 Km. per uur. Motieven zijn de beperkte mogelijkheden tot stoppen en de sleet aan de baan. (5)

9. In de *agglomeraties* kan de snelheid beperkt worden, hoofdzakelijk met de bedoeling de veiligheid van de voetgangers te verzekeren (6) (7) of in bepaalde zones, in de nabijheid van scholen, fabrieken, villa's en terwille van de veiligheid van de automobilisten zelf in onoverzichtelijke bochten, op gevaarlijke kruispunten, op wegen in slechte staat. (8)

10. Een derde systeem is dit van de subjectieve of kwalitatieve snelheidsbeperking, zoals gehuldigd door artikel 10 van het Internationaal Verdrag van Genève en artikel 26 van het Belgisch Algemeen Reglement. De bestuurder dient de snelheid van zijn voertuig aan te passen aan de omstandigheden, derwijze dat ze nooit gevaarlijk is. Hij dient meester te blijven over de vaart van zijn voertuig.

11. Artikel 10 van het Internationaal Verdrag van Genève (9) luidt als volgt : Elke bestuurder van een voertuig dient voortdurend meester te blijven van zijn snelheid en zijn voertuig op een redelijke en voorzichtige wijze te besturen. Hij dient te vertragen of stil te houden telkens de omstandigheden het vereisen, namelijk wanneer het uitzicht niet goed is. (10) (11) (12).

12. De snelheid is vrij. Ze moet echter zo geregeld worden dat ze, in de gevallen waar gevaar voor aanrijding of ongeval bestaat, toelaat het gevolg te bereiken dat het ongeval zich niet voordoet. Indien de bestuurder daarin slaagt is het om het even aan welke snelheid hij reed. Zijn verplichting is deze van het beoogde gevolg te bereiken, ze wordt omschreven als zijnde « une obligation de résultat ».

13. Uit het onderzoek van deze drie types van snelheidsreglementering kan het volgende opgemaakt worden.

De absolute snelheidsbeperking blijkt tegenwoordig quasi-unaniem verlaten. Tot dit besluit hebben inderdaad geleid de uitslagen van dit systeem en de reacties die het voortgebracht heeft in de landen waar het toegepast werd. (13)

14. Eminente specialisten, verbonden aan het Departement van de Veiligheid en de Techniek van het Wegverkeer van de American Automobile Association, hebben zich er over uitgesproken op de bijeenkomst van de Organisation Mondiale de Tourisme et de l'Automobile, gehouden te Stockholm op 4, 5, 6 en 7 juni 1957. (14) De snelheid op zichzelf heeft weinig belang, verklaren ze. (15) Het is de snelheid in functie van een specifieke toestand van het verkeer die bepaalt of een ongeval kan worden vermeden. Indien een snelheid van 80 Km. per uur volledig veilig is in open veld, dan wordt ze de oorzaak van ongevallen in een bocht die slechts aan 48 Km. per uur kan genomen worden.

Wanneer iemand zijn auto bestuurt aan zulke snelheid dat hij niet kan stilhouden op de afstand die normaal vrij voor hem ligt, dan rijdt hij te snel, welk cijfer zijn snelheidsmeter ook aanduidt. (16) Dit is de opvatting die de rechtspraak in Italië, huldigt, waar het vonnis van Livorno, 29.5.1954, door de Italiaanse verslaggever geciteerd wordt. (17) (18)

De A.A.A. stelt voor de absolute snelheidsgrenzen te vervangen door meer soepele. De basis hoeft te zijn dat de voertuigen aan een snelheid dienen te rijden, tegelijk redelijk en voorzichtig, aangepast aan de specifieke voorwaarden van het wegverkeer. (19)

Deze opvatting komt dus neer op de subjectieve beperking.

15. Het Amerikaans experiment toont aan dat de absolute snelheidsgrens de bestuurder berooft van de spontane controle over de bewegingen van zijn voertuig.

16. Nopens de lessen te trekken uit het tijdelijk Belgisch systeem van snelheidsbeperking tijdens de periode van brandstofschaarste, besluit M.M. Roberti de Winghe dat, met welk voorbehoud ook men de statistieken van deze periode dient te onderzoeken, het toch blijkt uit de uitslagen dat de veiligheid van het verkeer niet verhoogd is geworden. (20)

17. In het algemeen hebben de Amerikaanse, alsmede Deense en Nederlandse experimenten (21) toegelaten volgende besluiten aan te nemen.

De absolute snelheidsbeperking heeft het aantal en de zwaarte van de ongevallen niet verminderd. (22)

Het congres gehouden te München op 6 juli 1957 kwam tot dezelfde vaststelling (23).

De reglementering is psychologisch verkeerd: ze geeft aan de bestuurder de indruk dat hij, met de snelheidsgrens te eerbiedigen, aan zijn hoofdzakelijkste verplichting voldoet. (24)

Door hem vrij te laten verhoogt men zijn gevoel van verantwoordelijkheid. (25) (26)

De bestuurder, binnen snelheidsgrenzen opgesloten, leert zijn voertuig niet meester te blijven. (27)

De controle van de snelheid is bezwaarlijk praktisch uit te voeren. (28) (29)

18. De algemene beperking van de snelheid zou het verkeer op de huidige wegen in Europa, die moeilijk het volume voertuigen kunnen verzetten, nog gevaarlijker maken. Ze veroorzaakt stremmingen en files (30).

19. In een stelsel van absoluut beperkte snelheid verliest de rechter alle beoordelingsmacht en wordt zijn rol beperkt tot deze van een controleur.

20. Anderzijds zou, waar geen uitdrukkelijke snelheidsgrenzen bestaan, naar het oordeel van de verslaggever Avv. E. Bonassi-Benucci, de rechters steeds een vermoeden van overdreven snelheid aannemen (31).

21. De individuele factor van de bestuurder, psychologische structuur, karakter, afwijkingen, toxicomanie, oefent een aanzienlijke invloed uit op de wijze van besturen. (32) Het recht tot besturen zou moeten kunnen onzegd worden aan bepaalde personen of voor dezelfde beperkt worden tot bepaalde types van voertuigen. (33) (34)

* * *

22. Het IVe Internationaal Congres van Perugia heeft volgende *besluiten* aangenomen (35).

Het is betwifelbaar dat een absolute beperking van de snelheid een gunstige invloed zou uitoefenen op de vermindering van de verkeersongevallen. Enkel voor bepaalde categoriën van voertuigen dient een snelheidsgrens behouden, namelijk voor de zware vrachtwagens.

Wat het doorkruisen van agglomeraties betreft past het het gevaar behoorlijk aan te duiden door het plaatsen van verkeerssignalen en slechts over te gaan tot redelijke snelheidsbeperkingen op die plaatsen, wanneer de plaatselijke toestand het vereist.

Eveneens komt het gepast voor op korte, bepaalde wegstroken snelheidsbeperkingen op te leggen, waar de ondervinding geleerd heeft dat het verkeer er een bijzonder groot gevaar oplevert.

* * *

23. Moest men geneigd zijn te denken dat de besluiten van het Internationaal Congres enigszins getint zijn door het liberale standpunt dat men bij de vertegenwoordigers van de Automobile Clubs in het algemeen veronderstelt, dient toch voor ogen gehouden dat die strekking hier in overgrote meerderheid bijgetreden werd door de bijna even sterke vertegenwoordiging van magistraten, die aan de besprekingen deelnamen. Deze laatsten, zoals bekend, worden doorgaans beschouwd als minder realistisch en, wegens een zekere misvorming, aan alle beroepen trouwens eigen, zich liever langs de zijde van de beperking scharend, omdat beperking overtreding betekent, dus repressie, en in werking treden van de functie waartoe de magistraat beroepen is.

Het standpunt ingenomen door de magistraten, op het Congres tegenwoordig, tegenover de incidentie

van de snelheid op het ongeval, is nochtans het resultaat van het grondig onderzoek van de grote reeks gevallen die hun in de praktijk onderworpen werden.

* * *

Onderzoek van de wettelijke omschrijving snelheid in de strafrechtelijke vervolging.

24. Het volledige probleem van de verkeerssnelheid ziet er, samengevat, aldus uit. Er was sprake van de snelheid, door het invoeren van beperkingen, te regelen, omdat men dacht daardoor de ongevallen of de zware gevolgen ervan te verminderen. Het besluit was negatief. De ongevallen verminderen niet door het opleggen van een snelheidsgrens.

Bijgevolg moet het beletten van ongevallen op een andere wijze nagestreefd worden.

Het is tengevolge van een oppervlakkige beschouwing van het vraagstuk dat men het groot aantal ongevallen aan de snelheid toeschrijft.

Het staat vast dat snel rijden, doch waar het gepaard gaat met het overtreden van een specifieke grondregel van de wegcode, zoals bijvoorbeeld in geval van voorrang, inhalen, kruisen, gevaarlijk is.

Het verlangen een hoge snelheid te ontwikkelen brengt de bestuurder er toe deze andere verkeersregels te overtreden. In zover is de snelheid onbetwistbaar de natuurlijke oorzaak van menig ongeval.

Doch, beschouwd in het raam van de strafrechtelijke vervolging, is de snelheid vaak slechts een omstandigheid warin de overtreding van de rechtsregel, waarvan de naleving het ongeval had vermeden, begaan wordt. Het verwaarlozen van deze regel bepaalt de aanrijding en deze fout dient in de omschrijving als grond van de betichting genomen. Ze zal verder trouwens, op burgerlijk gebied, ook de oorzaak zijn van de schade.

Het naleven van de andere verkeersregels verhindert automatisch een gevaarlijke snelheid te ontwikkelen. Telkens zich op de weg een toestand voordoet die aanleiding tot aanrijding kan zijn, worden er rechtsregels van toepassing waarvan de naleving op zichzelf voldoende is om het ongeval te vermijden. Ze stellen terzelfdertijd zulke snelheid voorop die toelaat aan het voorschrift te voldoen.

25. Dat een te groot belang aan de snelheid wordt gehecht is te wijten aan de statistieken van de ongevallen die in al te grote mate verwijzen naar de snelheid als oorzaak van het ongeval. De vervolgingen zijn in een overdreven aantal gevallen gesteund op de omschrijving snelheid. In vele zaken trouwens, waarin personen gewond of gedood werden, in tegenstelling met de gevallen met louter stoffelijke schade, die voor de politierechtbank verschijnen, is de betichting alleen gesteund op de artikelen 418-420 Strwb. en wordt de fout, die het bestanddeel van het gebrek aan vooruitzicht en voorzorg van het misdrijf uitmaakt, niet in een samenhangende overtreding van het algemeen reglement juist omschreven, zodat de snelheid dan vaak als de onvoorzichtigheid die begaan werd en als de oorzaak van het ongeval wordt genomen.

26. Wanneer de wetgever zich als taak stelt het verkeer te regelen is het resultaat dat hij wil bereiken het vermijden van de aanrijding. De regels strekken er dus toe aan ieder voertuig een bepaalde plaats op de openbare weg op te leggen, derwijze dat zich op diezelfde plaats op eenzelfde ogenblik geen ander voertuig bevindt.

Om aanrijdingen te vermijden komt het er niet in de eerste plaats op aan de snelheid te regelen, maar wel de wettelijke schikkingen te treffen om de plaats van de voertuigen op de openbare weg vast te leggen. Dit geschiedt door het uitvaardigen van de regels betreffende de plaats op de weg, het kruisen, het inhalen, het veranderen van richting, de voorrang.

Zodra er twee voertuigen elkaar gaan naderen, hetzij kruisen, hetzij inhalen, hetzij ontmoeten aan kruispunten, stelt zich de gebeurlijke aanrijding en dient de wetgever hun respectieve plaats, of het tijdstip waarop ze op die plaats zijn, te bepalen.

27. Zolang de specifieke bepalingen worden nageleefd, bepaalt de snelheid de aanrijding niet. De snelheid komt slechts in zake indien één van de betrokken voertuigen, door een regel niet na te leven, zich op de plaats bevindt die het ander voertuig moest innemen, zodat het eerste bijgevolg een hindernis uitmaakt voor de normale gang van het andere. Die hindernis dient dan vermeden door het tweede voertuig, door niet verder door te dringen tot de onregelmatig ingenomen plaats, dus door de snelheid te verminderen, door te remmen en gebeurlijk stil te houden.

28. Artikel 26 vindt hier zijn authentieke, maar negatieve toepassing. Dit wil zeggen, daar waar het de bestuurder, geplaatst tegenover een onvoorzienbare hinderis, onthelt van fout.

29. De vraag stelt zich of de andere bestuurder, deze die bijvoorbeeld niet mocht inhalen waar de baan voor hem niet vrij was, een fout begaan heeft die bestaat in te snel te rijden.

In de natuurlijke gang van zaken zou men zeggen dat de snelheid de oorzaak van de aanrijding was. Maar de ontwikkelde snelheid werd door de bestuurder niet aangepast om zich te kunnen schikken naar de bepaalde voorschriften die het geval regelden. In het raam van het mechanisme van de wegcode was de verplichting die hij moest naleven deze van niet in te halen zolang de weg niet over een voldoende lengte vrij was : dat was de specifieke inbreuk waarmede het feit zich identificeert (37) en die in de eerste plaats dient omschreven als grond van de vervolging.

Men is geneigd meestal ten gevolge van de verklaring van de betrokkenen of de getuigen dat « de automobilist zeer snel reed », zijn fout te kwalifiëren op grond van artikel 26.

30. Snelheid is de essentie zelf van het voertuig, het beweegt, het gaat vooruit om ergens te geraken, het is altijd « snel », in zekere mate.

Het maakt gebruik van de omstandigheid snelheid om zich te verplaatsen.

31. *Richting.* Terloops dient aangemerkt dat de voor- of achterwaartse verplaatsing, waarvan de maat in snelheid wordt uitgedrukt, niet de enige beweging van het voertuig is. Het verplaatst zich ook volgens de breedteas, zijdelings, door middel van de *richting* die het neemt.

Het is vanzelfsprekend dat voortbeweging voor- of achterwaarts de voorwaarde is van de beweging zijdelings, en dat, in die zin, de richting die het voertuig neemt, slechts een rol speelt in zover het beweegt. Aldus kan men aannemen dat de foutief genomen richting kan gesanctioneerd worden met het voorschrift betreffende de snelheid, in de ruimste opvatting genomen.

32. Toch ware het niet ongepast geweest in de voor-

schriften van artikel 26 over de richting te spreken.

Dit voorschrift heeft de bedoeling te handelen over het meesterschap over het voertuig in uitgebreide zin. De bestuurder dient niet alleen de snelheid te regelen, maar ook de juiste richting te nemen of te houden.

Het voertuig dat tussen twee stilstaande voertuigen of tussen een gebouw en een voertuig doorrijdt en met het een of het ander in aanraking komt, heeft, normaal gesproken, zijn richting slecht genomen. Het voertuig dat uitwijkt en tegen een huis, een boom, een ander voertuig of een voetganger terecht komt, waar die uitwijking niet het gevolg is van aan te grote snelheid te remmen, is zijn richting niet meester gebleven. Doorgaans betwist men evenwel niet dat bedoelde gevallen kunnen opgelost worden door een brede verklaring van de huidige voorschriften van artikel 26.

33. In dat opzicht weze er nochtans op gewezen dat een arrest van het Hof van Cassatie, uitgesproken op 23-6-1952 ⁽³⁷⁾, de al te ruime verklaring van het voorschrift betreffende de snelheid (vroeger artikel 42) verwerpt.

De aangevallen beslissing had aangenomen dat het feit van «lichtjes tegen een stilstaande vrachtauto aan te stoten, om hem, al manoeuvrerend, voor te steken» op zichzelf de inbreuk op artikel 42 van het K.B. van 1-2-1934 uitmaakte. In het arrest, door het Hof van Cassatie uitgesproken, wordt aangegeven dat de bestuurder, ter hoogte van een stilstaande vrachtauto gekomen, het licht tegen elkaar wrijven van de koetswerken had gehoord, gestopt had, achteruit was gereden, en zijn manoeuvre herbegonnen was. De verboden beslissing heeft aan artikel 42, zo luidt het arrest, een bredere draagwijdte toegekend dan uit de tekst voortspruit.

Zulke aanrijding, verklaart de nota onder de beslissing, kan inderdaad enkel te wijten zijn aan een onhandigheid in verband met de *richting* van het voertuig, onhandigheid die vreemd is aan de snelheid en aan de wijze van deze te regelen. (Une maladresse dans la *direction* du véhicule, étrangère à la maîtrise de la vitesse et à la manière de régler celle-ci.)

34. Overigens laat de bepaling van het *manoeuvre*, zoals ze spruit uit de tekst van artikel 17, niet toe deze omschrijving als grond van vervolging toe te passen in de gevallen hoger aangestipt. Artikel 17 vereist dat de uitgevoerde bewegingen «de normale gang» van de andere bestuurders zou belet of gehinderd hebben. De andere bestuurders dienen bijgevolg in beweging te zijn; het voorschrift legt ten andere op dat men ze «moet laten voorgaan». In geval de vervolgte bestuurder bijgevolg stilstaande voertuigen of gebouwen aanrijdt is artikel 17 op hem niet toepasselijk.

35. Men zal dus een hindernis kunnen vermijden door middel van het regelen van de snelheid en door het nemen van de goede richting.

Het zou dus misschien niet onnuttig zijn, in een streven naar grotere volmaaktheid en om de wet aan de rechtspraak aan te passen, de voorschriften van artikel 26 te doen luiden: Elke bestuurder moet zijn snelheid regelen zoals vereist is wegens de plaatsgesteldheid, de belemmering van het verkeer, het zicht, de staat van de weg en van het voertuig, en de juiste richting nemen, opdat de snelheid en de richting geen ongevallen zouden kunnen veroorzaken, noch het verkeer hinderen.

36. Inmiddels zal doorgaans artikel 26 in de huidige vorm, waar artikel 17 niet toepasselijk is, gebruikt

worden om de verplichting de vereiste richting te houden te sanctioneren en wel volgens het mechanisme, op eenvoudige wijze door het Franse Hof van Cassatie geformuleerd: «Si atténuée que soit la faute de l'automobiliste, celui-ci doit être condamné dès lors qu'il conduit sa voiture à une vitesse, qui, sans être exagérée, ne lui permet pas d'être maître de sa *direction* en présence d'un obstacle toujours à prévoir» (38).

37. *Wettelijke omschrijving.* Terugkomende thans op de wettelijke omschrijving van de inbreuk op het verkeersreglement in het algemeen, dient allereerst aangestipt dat inbreuk vanzelfsprekend niet gelijk staat met oorzaak van de aanrijding. Het hoeft niet gezegd dat inbreuken kunnen weerhouden die, onafhankelijk van de oorzaak van het ongeval, aanwezig zijn. Het feit dient in al de bestanddelen die het ten overstaan van de wettelijke bepalingen bevat onderzocht en alle misdrijven waarvan de bestanddelen verenigd zijn dienen vervolgd. Maar hier wordt bedoeld dat in de bepaling van de gebeurlijke meerdere inbreuken in elk geval deze moet begrepen zijn die de aanrijding wettelijk bepaalde.

38. Aan de rechter is *het feit* onderworpen. De aanrijding veropenbaart een gedraging van de betichte. Uit het globale feit haalt de rechter de bestanddelen die in strijd blijken te zijn met de wettelijke voorschriften en in de eerste plaats de inbreuk op het voorschrift dat bestond om, in het gegeven geval, de aanrijding te vermijden: de voorrangregel, de regel nopens het kruisen, bijvoorbeeld.

Aldus zal de inbreuk, zoals zij omschreven wordt, zich identificeren met het feit, minstens met het bestanddeel, wettelijk het voornaamste, dat de rechter onderworpen wordt.

39. De rechter is *verplicht* de juiste omschrijving toe te passen. Het Hof van Cassatie leert dat de strafrechter niet gebonden is aan de aan het feit gegeven omschrijving, maar integendeel voor plicht heeft op het feit dat hem onderworpen wordt de strafbepaling toe te passen die het werkelijk beteugelt (39). Volgens rechtspraak en rechtsleer dient de rechter, van het feit gevat doorheen de omschrijving, het feit te onderzoeken in al zijn betrekkingen tot de strafwet (40). «Aangezien de correctionele of politierechter voor plicht heeft, verklaart het Hof van Cassatie bij arrest van 31-1-1955 (41), met nauwkeurigheid de bestanddelen van het feit vast te stellen, waarover hij te kennen heeft, en, bijgevolg, de aard van het feit, en, op voorwaarde de rechten van de verdediging te eerbiedigen, de voorlopige omschrijving in de dagvaarding of het bevel van verwijzing aangegeven, door de juiste omschrijving van het feit te vervangen.»

40. Het feit omschrijven is een verband leggen tussen het feit en een tekst, is beweren dat het gepleegde feit een specifiek geval is van het type-feit, vermeld door een bepaalde tekst (42).

41. In de meeste gevallen zal de omschrijving moeten verwijzen naar een op het geval aangepaste specifieke regel en niet naar artikel 26.

Het gebruik van de uitsluitende omschrijving snelheid is te verwerpen waar een bepaalde regel toepasselijk is, waarvan de naleving de aanrijding vermydt. Dat de bestuurder, terwijl hij die regel niet naleeft, tegelijk een zekere snelheid ontwikkelt, is een omstandigheid en ze is secundair.

Wanneer een bestuurder aan 100 km/uur op een kruispunt in aanrijding komt met een voertuig dat voorrang heeft, is de inbreuk die in de eerste plaats dient omschreven te worden het niet eerbiedigen van het wettelijk voorschrift dat op het bepaalde kruispunt van toepassing was, namelijk de voorrangsregel.

De snelheid is meestal slechts een omstandigheid waarin de bestuurder zich daaraan plichtig maakt en kan gebeurlijk gesanctioneerd worden door de verhoging van de opgelegde straf. De snelheid is een aanduiding van de roekeloze wijze waarop de bestuurder het verkeersvoorschrift overtreedt. Het is moeilijker zich bij het naderen van een kruispunt, waar het uitzicht belemmerd is, te vergewissen van de aankomst van een voertuig op de hoofdweg wanneer sneller gereden wordt. De bestuurder die ondanks het moeilijk uitzicht ter plaatse aan 100 km/uur het kruispunt overrijdt, is nochtans, in het mechanisme van de wegcode, iemand die zich niet stoort aan de voorrang.

De gezapige zondagsrijder veroorzaakt op dezelfde plaats hetzelfde ongeval, terwijl hij aan 50 km/uur rijdt: hij was verstoord of nog niet bedreven genoeg in het sturen, hij kende het wettelijk voorschrift niet of had zich misrekend nopens de snelheid waaraan de bestuurder op de hoofdweg aankwam.

42. Betreffende de natuurlijke incidentie van de snelheid op de ongevallen, is het, tussen haakjes, opmerkenwaardig dat men vaststelt dat de overgrote meerderheid van de ongevallen op kruispunten, waar dus de voorrangsbepalingen van toepassing zijn, gebeuren aan eerder geringe snelheid: voor tientallen voorrangsongevallen met uitsluitelijk stoffelijke schade aan de voertuigen is er één met verwondingen of dodelijke afloop en dan zijn deze zware gevolgen nog geenszins ten uitsluitende titel bepaald door hoge snelheid.

43. Een ander geval om de vraag betreffende de omschrijving te onderzoeken: een bestuurder op een rijbaan met drie rijstroken heeft, overeenkomstig de bepalingen van artikel 21, 1, Algemeen Reglement, te kennen gegeven dat hij links gaat afslaan, hij heeft op voldoende afstand zijn richtingsapparaat in werking gesteld en zich op het middenrijvak begeven. Op het ogenblik dat hij indraait wordt hij op de linkerzijde aangereden door een voertuig dat achter hem reed en hem links voorbijsteekt. Het inhalen moest hier rechts geschieden, zoals artikel 21, 1, voorschrijft.

De inbreuk, door de inhalende bestuurder gepleegd, dient omschreven op deze laatste grond. De snelheid die hij ontwikkelde, hoewel hoog, is niet in de eerste plaats de omschrijving die zich identificeert met het feit, dat op een aanrijding eindigde, dat de rechter onderworpen werd. Aan dezelfde snelheid rijdend had de bestuurder veilig rechts kunnen voorbijrijden; er dient hier geen sprake te zijn van hindernis voor hem.

Ontelbare ongevallen doen zich op deze wijze voor tussen voertuigen die aan geringe snelheid rijden, namelijk in de kom van de steden en ten gevolge het feit dat de inhalende bestuurder het voorschrift niet kent en denkt dat, ondanks de verwittiging door de bestuurder die voor hem rijdt gegeven, deze hem links zal laten voorgaan.

Voor de betrokkenen en de getuigen, gebeurlijk zelfs voor de ambtenaar van het Openbaar Ministerie, zal zeer vaak dit ongeval aangeschreven worden als veroorzaakt door de snelheid; deze zienswijze zal soms zelfs doordringen tot in het vonnis.

44. De snelheid vergezelt dus soms de overtreding van een specifieke regel als een omstandigheid. Het is onbetwist dat een omstandigheid op zichzelf een

misdrijf kan uitmaken en bijgevolg met samenhang kan vervolgd worden.

Doch het onbeheerst, waar ongegrond, gebruik van de samenhangende omschrijving snelheid, verdooft meestal het nauwkeurig onderzoek naar de preciese inbreuk. Uit het oogpunt van algemene intimidatie, die van de repressie uitgaat, levert dit systeem slechts verkeerde uitslagen op. Het is niet van aard de weggebruiker de regel aan te leren in de naleving waarvan de wetgever zijn hoop heeft gesteld omdat hij ze doelmatig achtte.

45. Bovendien wordt soms op grond van de vage omschrijving snelheid, naast de bestuurder die de specifieke fout bedreef, ook de andere in betichting gesteld, die niet de inbreuk beging die het ongeval bepaalde en wordt aldus de aanduiding van de in de meeste gevallen enige plichtige ontspoord, wat nogmaals, van het standpunt van de opvoeding van de wegebruiker, ongewenst is.

46. Het strikt en juist toepassen van de specifieke verkeersregels is het aangepaste middel om een vermindering van de ongevallen te bereiken.

Wat de beteugeling betreft, dient van de omschrijving snelheid een gerechtvaardigd en beperkt gebruik gemaakt te worden.

47. Als besluit kan ik voor de hier uiteengezette opvatting drie motieven inroepen.

In werkelijkheid en volgens de natuurlijke gang van zaken onderzocht, is de snelheid in veel mindere mate de oorzaak van ongevallen dan algemeen gedacht wordt. Haar on gepaste en overdreven beuteugeling houdt dus geen gelijke tred met de vereiste van het algemeen belang, de aanrijding te vermijden.

In de strafrechtelijke vervolging behoort het met juistheid de inbreuk te omschrijven.

Van het standpunt van de strafpolitiek is het gewenst ten overstaan van de rechtssubjecten in het belang van de voorbehoedende, in zekere zin van de opvoedende functie van de beteugeling, de preciese inbreuk aan te duiden en deze, waar het kan, alleen te sanctioneren.

WILLY CARSAU,
*Rechter in de Rechtbank van
Eerste Aanleg te Kortrijk.*

(1) De stof van nr 1 tot 23 is geput uit de documentatie opgeleverd door het IVe Internationaal Juridisch Congres over de problemen van het Wegverkeer, gehouden te Perugia, Italië, van 6 tot 8 september 1957. Nummers 24 tot 47 bevatten het onderzoek van de omschrijving snelheid in de strafrechtelijke vervolging. Zie ook: Journ. Trib. 1957, p. 560. Recht. Weekbl. 1957-58, kol. 52-53.

(2) Gegevens geput uit het verslag Bonasi-Benucci, *Avv.E., Limiti di velocità secondo la convenzione di Ginevra in rapporto all'ordinamento automobilistico europeo*, Automobile Club, Perugia, 1957, p. 7.

(3) National Highway User Conference.
(4) Royal Auto. Revue offic. du R. Aut. Cl. de Belgique, sept. 1957.

(5) West-Duitsland, België, Frankrijk, Italië.

(6) Duitsland, Groot-Brittannië, Ierland, Italië, Zweden, Zwitserland. In België, Frankrijk, Nederland door de gemeentelijke overheid uitgevaardigd.

(7) Volgens de Nederlandse afgevaardigde, de Heer Harmen, zou in Oktober 1957 in Nederland een beperking tot 50 km. in de agglomeraties opgelegd worden. Hij merkt echter op dat de controle zeer moeilijk is.

(8) Standpunt eveneens ingenomen onder meer door de Kolonel van de Karabiniers, onze Rijkswacht, Nisini, Gino, *La giusta velocità del motorizzati*, Casa editrice, La Tribuna, Placenza, 1957.

(9) 19 september 1949.

(10) Exc. Gabrieli, Prof., Pantaleo, Francesco, *Rechter in het Constitutioneel Hof, Rome*, beweert dat de bepalingen van het Verdrag van Genève slechts toepasselijk zijn op het Internationaal Verkeer. *Avv. Guzzinati, Francesco, Il problema della velocità nel quadro della legislazione motoristica italiana*, Ferrara, 1957. Het verdrag van Genève is toepasselijk op elk land dat het aangenomen heeft.

Nota: Zie betreffende de draagwijdte van dit verdrag: Hoge Raad, 23 juni 1953, Nederl. Jurisprudentie, 1953, n° 668.

(11) De Franse afgevaardigde verwerpt ook de algemene snelheidsbeperking. Sturel, Jean, Avocat à la Cour d'Appel, Parijs, Limitation de la vitesse.

(12) Art. 10 van het Décret 10.7.1954, luidt als volgt: Tout conducteur doit constamment rester maître de sa vitesse et mener avec prudence son véhicule ou ses animaux. Il doit régler sa vitesse en fonction des difficultés de la circulation ou des obstacles prévisibles et réduire celle-ci notamment: 1° dans la traversée des agglomérations; 2° en dehors des agglomérations: lorsque la route ne lui apparaît pas libre; lorsque les conditions de visibilité sont insuffisantes; dans les virages, les descentes rapides, les sections de routes étroites ou encombrées ou bordées d'habitations, aux carrefours et à l'approche des sommets de côtes; lors du croisement ou du dépassement d'une troupe de piétons en marche ou d'un convoi à l'arrêt; lors du croisement ou du dépassement d'animaux de trait, de charge ou de selle, ou de bestiaux.

(13) Bonaventura Archbaldo Orefice Giorgio, Zanaldi Luciano, Prof., Premesse ad uno studio sui limiti di velocità, Padova 1957. In dit werk wordt een schema gegeven van de verschillende systemen, zoals ze toegepast worden in de verschillende landen.

A. geen enkele snelheidsgrens: Argentinië, Colombië, Ierland, Libanon, Turkije.

B1. bijzondere snelheidsbeperking voor zekere voertuigen en zekere wegen: grens eerder laag: België, India, Italië, Polen.

B2. grens eerder hoog: Australië, Oostenrijk Tchechoslovakië, Finland, Frankrijk, West-Duitsland, Groot-Brittannië, Hong-Kong, Luxemburg, Spanje, Zwitserland, Hongarije, Verenigde Staten van Amerika (11 Staten).

C. snelheidsgrens steeds toepasselijk op alle voertuigen en alle wegen: Antillen, Brazilië, Canada, Ceylon, Zuid-Korea, Costa-Rica, Egypte, Equator, Philippijnen, Oost-Duitsland, Guatemala, Iran, Irak, Noorwegen, Palestina, Panama, Paragwaye, Syrië, Tanger, Verenigde Staten van Amerika (37 Staten).

(14) Roberti de Winghe, Max, Avocat à la Cour d'Appel de Bruxelles, Président de la Commission de la Circulation et des Routes du Royal Automobile Club de Belgique, La réglementation de la vitesse: essai de synthèse. Brux. 1957, p. 13.

(15) Viola, Adv. Comunicato n. 2, p. 2: andere stelling: de snelheid is mede-oorzaak van het ongeval.

(16) Allgaier, Earl: Roberti de Winghe, p. 13.

(17) Livorno, 29.5.1954, Rivista giuridica della circolazione e dei trasporti, 1954, 1067.

(18) Bonasi-Benucci, p. 14.

(19) Roberti de Winghe, p. 14.

(20) op. mit. p. 17.

(21) op. cit. p. 19.

(22) Eveneens opinie van Piromallo, Comunicato n. 3, p. 1.

(23) Points de vue de l'Automobile Club allemand au sujet de la nouvelle admission de la limitation de la vitesse, München 1956, mededeling congres Perugia.

(24) Nota: Een snelheidsgrens invoeren zou bij de bestuurder een gevoel van niet-strafbaarheid aankweken, op enkele voorwaarde dat hij die grens eerbiedigt, het zou het bewustzijn van de andere verkeersregels verstompen en van de bestuurder een automaat maken die de snelheidsmeter in het oog heeft. Dit verschijnsel doet zich thans ten andere voor bij de bestuurders van zware vrachtwagens, die aan een wettelijke snelheidsgrens gebonden zijn, maar binnen die grens geneigd zijn zich alles te veroorloven. Door de strikte toepassing van de andere verkeersregels wordt automatisch een aangepaste snelheid bereikt.

(25) In die zin ook: d'Angelantonio, Comm. 3, p. 1.

(26) Rosi Cappellani: Comm. 3 p. 1.

(27) Points de vue de l'Automobile Club allemand, reeds geciteerd.

(28) Harmsen, Comm. 2, p. 3.

(29) Piromallo, Comm. 3, p. 1.

(30) Eveneens Bonaventura, Comm. 3, p. 2.

(31) Comunicato 2, p. 1.

(32) Zanaldi, Prof. Universiteit Padova.

(33) Comm. 2, p. 2.

(34) In die zin ook Ognibene, Comm. 3, p. 1.

(35) Dagorde 7.9.1957.

(36) Zie verder n° 38 en vlg.

(37) Cass. 23.6.1952, Pas. 1952, I, 693.

(38) Dall. 1915, I, 57.

(39) Cass. 16.6.1924, Pas. 1924, I, 407.

(40) Braas, Proc. pén., 3e éd., p. 528; Rev. dr. pén. et crim. 1948-49, n° 8, p. 709 et s.; Garraud, Traité théor. et prat. d'instr. crim., t. II, p. 3541; Cass. 13.12.1948, Pas. I, 706 met conclusies R. Hayoin de Termicourt: note R.S. onder Civ. Brux. 2.7.1955, Journ. Trib. 1956, p. 184.

(41) Journ. Trib. 1955, p. 381.

(42) Hoornaert, G. Faits nouveaux et qualifications nouvelles, Journ. Trib. 1955, p. 266.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 22 maart 1957.

Voorzitter: M. de Clippele.

Raadsheer-Verslaggever: M. Belpaire.

Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr De Bruyn.

Rijksmaatschappelijke zekerheid. — Familieonderneming in de juridische vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid.

Art. 2 van het wetsbesluit van 28 december 1944 geeft geen begripsomschrijving van de « familieonderneming ».

Door « familieonderneming » in de zin van die bepaling moet worden verstaan een onderneming, waarin enkel personen als werkgevers en loontrekken deelnemen, die om reden én van nauwe bloed- of aanverwantschap én van gemeenschap van belang en verbonden zijn door een contract, waarvan het hoofdoorwerp een arbeidsprestatie tegen een bedongen loon is.

De omstandigheid, dat een onderneming de juridische vorm van een handelsvennootschap aanneemt, n.l. van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, belooft niet dat die onderneming een familieonderneming zijn kan.

Zonder de hierboven opgegeven begripsomschrijving te miskennen heeft de rechter kunnen beslissen, dat in het onderhavig geval de realiteit van de familiale onderneming de daaraan gegeven rechtsvorm primeerde.

R.M.Z. t/ P.V.B.A. Van Mol et Fils.

Gelet op het bestreden vonnis, op 30 juni 1955 in hoger beroep door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 2 (in 't bijzonder 2, alinea's 1 en 2) 3 en 12 van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders (die artikelen 3 en 12 onderscheidenlijk gewijzigd door de artikelen 1 van de besluitwet van 3 augustus 1945, 1 van de besluitwet van 6 september 1946, en 2 van de wet van 27 maart 1951 en door artikel 2 van de besluitwet van 6 september 1946), van de artikelen 1, 2, 5, 8 en 9 van het besluit van de Regent van 16 januari 1945 betreffende de werking van de Rijksdienst voor maatschappelijke zekerheid (gezegde artikelen 1 gewijzigd door de artikelen 1 van het besluit van de Regent van 4 september 1945, 2 van het koninklijk besluit van 27 april 1951 en 1 van het koninklijk besluit van 12 juli 1952, 2 gewijzigd door de artikelen 1 van het besluit van de Regent van 8 februari 1946 en 2 van het koninklijk besluit van 12 juli 1952, 5 gewijzigd door de artikelen 1 van het besluit van de Regent van 7 september 1946 en 3 van het koninklijk besluit van 12 juli 1952, 8 en 9 gewijzigd door artikel 1 van het besluit van de Regent van 7 september 1946), en van artikel 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis geoordeeld heeft dat verweerster aan het regime van de besluitwet van 28 december 1944, wegens het gebruiken in haar dienst als loontrekkende van Gerard Van Mol, niet onderwor-

pen is, omdat het in verweerster het karakter erkent van een familieonderneming,

dan wanneer de aan gezegd regime niet onderworpen familieonderneming deze is waarin slechts werkgevers en werknemers zijn personen die, om reden én van de nauwe bloed- of aanverwantschap én van de gemeenschap van belangen, verbonden zijn door een contract waarvan het hoofdvoorwerp niet de arbeidsprestatie tegen een bedongen bezoldiging is, voorwaarde welke niet kan verwezenlijkt worden wanneer de werkgever, zoals verweerster, een handelsvennootschap is die een persoonlijkheid geniet onderscheiden van deze van de personen die ze samenstellen,

en doordat het bestreden vonnis er aldus over geoordeeld heeft om redenen, de ene verkeerd in rechte en de andere niet dienend, te weten 1) dat de wettelijke vorm waaronder verweerster is opgericht onverschillig zou zijn, daar als familieonderneming, bedoeld door artikel 2, alinea 2, van de besluitwet van 28 december 1944, moet verstaan worden elke onderneming waarvan, zoals in onderhavige zaak, al de leden verenigd zijn door familiebanden «zodat de realiteit van de familiale onderneming de rechtsvorm eraan gegeven primeert», en, 2) anderzijds, dat het feitelijk de handelsactiviteit van de vader Van Mol zou zijn welke zou uitgeoefend worden onder de naam van verweerster waarvan de rechtspersoonlijkheid «noch de afstamming wijzigt van Gerard Van Mol als zoon van Jan Van Mol en zijn echtgenote, doch het karakter der activiteit, die hij in vaders bedrijf presteert»;

Overwegende dat de rechtsvordering van aanlegger uitsluitend gesteund is op artikel 2 van de besluitwet van 28 december 1944, bepaling die geen begripsomschrijving van de «familieonderneming» opgeeft;

dat door familieonderneming, in de zin van die bepaling, dient te worden verstaan een onderneming waarin enkel personen als werkgevers en loontrekkenden deelnemen die, om reden én van nauwe bloed- of aanverwantschap én van gemeenschap van belangen, verbonden zijn door een contract waarvan het hoofdvoorwerp niet een arbeidsprestatie tegen een bedongen bezoldiging is;

Overwegende, enerzijds, dat de omstandigheid dat een onderneming de juridische vorm van een handelsvennootschap aanneemt, namelijk van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, niet belet dat die onderneming een familieonderneming zijn kan; dat, anderzijds, de rechter erop wijst dat «de handelsbedrijvigheid van vader Van Mol in de wettelijke vorm van een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid werd gegoten», hetgeen noch de afstamming van Gerard Van Mol als zoon van Jan Van Mol wijzigt, noch het karakter van de activiteit die hij in vaders bedrijf presteert, en dat zelfs, indien Gerard Van Mol niet in die rechtspersoon werd opgenomen en toch zijn volledige activiteit ten dienste blijft stellen van de onderneming, P.V.B.A. Van Mol, deze ruimere onderneming in feite, ter oorzaak der natuurlijke banden die al haar leden, hetzij in het beheer, hetzij in haar activiteit verbinden, het karakter van een familiale onderneming vertoont;

Overwegende dat, zonder de hoger opgegeven begripsomschrijving te miskennen, de rechter heeft kunnen beslissen dat in onderhavig geval de realiteit van de familiale onderneming de rechtsvorm eraan gegeven primeerde;

dat het middel niet kan worden ingewilligd;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

NOOT. — Het bestreden vonnis van de Rechtbank te Antwerpen dd. 30 juni 1955 is verschenen in het R.W. 1955/1956, 1049.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 10 juli 1957.

Voorzitter : M. Van Mallegheem.

Raadsheren : M.M. Santenaire en Buysse.

Advocaat-Generaal : M. Ely.

Advocaten : Mrs De Winter, Van den Broeck en de Riemaeker.

Wegverkeer. — Dronken bestuurder. — Aansprakelijkheid voor derde-bestuurder, die eveneens dronken is.

Dronkenschap is bewezen zodra de verdachte tot zover onder de invloed van de drank verkeert, dat hij niet meer de bestendige controle over zijn daden heeft; dronkenschap vereist niet, dat de betrokkene niet meer van zijn daden bewust is.

Een dronken persoon, die nog van zijn daden bewust is en zijn voertuig doet of laat besturen door een ander, die eveneens dronken is, maakt zich schuldig aan een gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, dat oorzaak kan zijn van de lichamelijke letsels, die de derde-bestuurder onopzettelijk toebrengt bij een verkeersongeval, dat hij bij het sturen van het motorrijtuig veroorzaakt.

O.M. en M, b.p. t/ M. e.a.

Overwegende dat Messiaen (als verdachte en als burgerlijk aansprakelijk gedaagde) en het Openbaar Ministerie tijdig en regelmatig in beroep zijn gekomen;

Overwegende dat de burgerlijke partijen vóór het Hof in termen van pleidooi de bevestiging hebben gevraagd van het aangevochten vonnis;

Gezien de verjaringsstuitende akte van 7 maart 1957 zijnde de behandeling van de zaak ter zitting vóór de eerste rechter (stuk 87);

Overwegende dat de feiten B. C. D. en E. alhier ten laste van de verdachte Rigolle Ignace, bewezen zijn gebleven zoals zij door de eerste rechter voor bewezen werden aangenomen en beoordeeld; dat de feiten B en C terecht door de eerste rechter werden beschouwd als vormende één en zelfde strafbare gedraging;

Overwegende dat de straffen voor de eerste rechter lastens Rigolle uitgesproken ontoereikend voorkomen en dienen verhoogd als volgt :

1° voor de feiten B en C door toevoeging van een hoofdgevangenisstraf van één maand;

2° voor het feit E door afschaffing van de gunst van de voorwaarde;

3° voor de ontzetting uit het recht te sturen door opdrijving van de termijn van ontzetting tot drie maanden;

Overwegende dat het feit E ten laste van de verdachten Vande Moortele en Vandekerckhove Leopold

en het feit F ten laste van de verdachte Vanderckhove Julienne alhier zoals vóór de eerste rechter bewezen zijn gebleven; dat de straf wegens die feiten lastens hen door de eerste rechter uitgesproken als gepaste, rechtmatige en te behouden sancties voorkomen met inbegrip van de voorwaardelijkheid zoals de eerste rechter ze heeft gemotiveerd en toegemeten;

Overwegende dat de feiten A en E alhier ten laste van de verdachte Messiaen bewezen zijn gebleven zoals zij door de eerste rechter voor bewezen werden aangenomen en beoordeeld; dat de eerste rechter oordeelkundig en doeltreffend de foutieve gedragingen en othoudingen van Messiaen heeft omschreven die, ten titel van gebrek aan vooruitzicht of voorzorg, oorzaak zijn geweest van de onvrijwillige slagen zoals omschreven onder de telastlegging A;

Overwegende dat Messiaen ondoeltreffend aanvoert dat hij zelf erg bedronken was en dat Rigolle buiten en zelfs tegen zijn wil zijn auto (van Messiaen) zou gestuurd hebben;

Dat vooreerst uit de gegevens ter zake blijkt dat dit gebeurd is met de wil en met toestemming van Messiaen; dat anderzijds Messiaen, die tot zover onder de invloed van de drank verkeerde dat hij niet meer de bestendige controle over zijn daden bezat en bijgevolg in dronkenschap verkeerde, niettemin van zijn daden bewust was, zo bewust dat hij zeer goed beseftte dat Rigolle bedronken was en bovendien bewust genoeg om, had hij het gewild, te kunnen beslissen dat Rigolle niet zou sturen; dat het bewustzijn van zijn daden voldoende blijkt uit het feit dat Messiaen, in een oogwenk, klaarziende en onmiddellijk na het ongeval met Rigolle en Vande Moortele overeenkwam nopens de manier op dewelke zij over het ongeval zouden getuigen en ook om Messiaen valselijk te doen voorkomen als bestuurder waar Rigolle integendeel het stuur in handen had;

Overwegende dat de straffen door de eerste rechter lastens Messiaen uitgesproken als gepaste, rechtmatige en te behouden sancties voorkomen;

Overwegende dat Messiaen en Rigolle zich, ten aanzien van het sturen van het voertuig van Messiaen door Rigolle, op dergelijke wijze hebben gedragen dat er dient aangenomen dat Rigolle deze taak uitvoerde als tijdelijke ondergeschikte in dienst en onder het gezag van Messiaen; dat Rigolle de misdrijven onder B, C en D pleegde in de uitvoering van de diensten voor dewelke Messiaen hem had aangewend; dat Messiaen deswege burgerlijk aansprakelijk is over Rigolle in verband met de feiten B, C en D en voor de gevolgen ervan;

Overwegende dat de verdachte Messiaen ten aanzien van de eis van de burgerlijke partijen in termen van pleidooi vóór het Hof betwist dat de werkonbekwaamheid van Minnaert Paul een stoffelijke schade zou veroorzaakt hebben;

Overwegende dat Minnaert Paul blijkens een geneeskundig getuigschrift door hem neergelegd, werkonbekwaam is geweest; dat hij werkzaam is bij zijn vader Jozef; dat deze werkonbekwaamheid dan wel een stoffelijke schade aan de burgerlijke partij Minnaert Jozef heeft veroorzaakt; dat zij echter dient beraamd aan de hand van het feit dat Minnaert Jozef zijn ongehuwde zoon Paul onderkomen, onderhoud en voeding en ook ontspanning verschafte; dat de arbeid van Paul Minnaert bijgevolg geen zuivere winst betekent voor Minnaert Jozef; dat deze betwisting door de betrokken burgerlijke partij niet wordt weerlegd en er door haar onder meer niet wordt bewezen dat er noodzaak bestond onmiddellijk het slachtoffer Minnaert Paul in het ouderlijk bedrijf door betaalde werkkrachten te vervangen;

dat deze schade, die in een bepaalde mate bestaat, ex aequo et bono dient begroot op 1.500 frank;

Overwegende dat de eerste rechter voor het overige van de eisen van de burgerlijke partijen geen schadevergoedingen heeft toegekend of beslissingen heeft getroffen die overdreven of ongegrond voorkomen; dat het in die mate toegekende verantwoord is en gegrond;

Om deze redenen :

Gelet op de wetsbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald en gelet daarenboven op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, artikel 186, 211 van het Wetboek van Strafvordering, alle wetsbepalingen door de Voorzitter ter terechtzitting aangeduid, alsook nog gelet op artikel 140 der Wet van 18 juni 1869, gewijzigd door artikel 2 der Wet van 4 september 1891, alle wetsbepalingen door de Voorzitter ter terechtzitting aangeduid.

Het Hof,

Recht doende op tegenspraak, behoudens ten aanzien van de verdachte R. Ignace, die verstek heeft laten gaan.

Alle andere of strijdige besluiten als ongegrond verwerpend :

Ontvangt de ingestelde beroepen en erover beslissend :

Bevestigt het aangevochten vonnis met dien verstande :

1) dat de straf door de eerste rechter uitgesproken wegens de feiten B en C samen lastens de verdachte R., alhier, met éénparige stemmen, vermeerderd wordt met een hoofdgevangenisstraf van één maand;

2) dat de voorwaardelijkheid door de eerste rechter aan R. toegekend voor de straf wegens het feit E, hier, met éénparige stemmen, wordt teniet gedaan en ontnomen;

3) dat de duur van de ontzetting uit het recht een voertuig te besturen hier jegens R., met éénparige stemmen, wordt opgedreven tot een termijn van drie maanden;

4) dat de hoofdsom ten titel van schadevergoeding toegekend aan de burgerlijke partij M. Joseph hier verminderd wordt tot 36.841 + 2.700 + 1.500 = 41.041 frank;

5) dat ten aanzien van de kosten van de openbare vordering, de burgerlijke aansprakelijkheid van M. over R. solidair is en beperkt wordt tot de twee derden van de kosten van beide aanleggen tot dewelke R. wordt veroordeeld.

Veroordeelt de verdachten M. en R. ieder tot een vijfde der kosten van beroep gevallen aan de zijde van het Openbaar Ministerie.

Laat de overige drie vijfden dezer kosten ten laste van de Staat.

Verklaart M. Marcel solidair met de verdachte R. zoals hoger reeds gezegd, gehouden tot de betaling van de twee derden en van het een vijfde deel der kosten van beroep waartoe R. veroordeeld werd.

Veroordeelt M. en R. tot de kosten van beroep gevallen aan de zijde van de burgerlijke partijen M. Paul en M. Joseph,, deze laatste kosten later te takseren.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

1e Kamer — 18 juni 1957.

Voorzitter : M. Kesteloot.

Rechters : M.M. A. Desplenter en M. van Balberghe.

Advocaten : Mrs J. van Damme en E. d'Hondt.

1. **Rechterlijke inrichting. — Vordering tot scheiding en deling van een gemeenschap, waarin minderjarigen gerechtigd zijn. — Kamer van de Rechtbank met drie rechters zetelt buiten aanwezigheid van het Openbaar Ministerie.**
2. **Verkoop van onroerende goederen, waarin minderjarigen gerechtigd zijn. — Taak van de vrederechter (artikel 7 van de wet van 12 juni 1816).**
3. **Burgerlijke rechtsvordering. — Niettegenstaande elke voorziening en zonder borgtocht uitvoerbaar verklaard verstek-vonnis. — Nietigheid van de daden van tenuitvoerlegging, die zijn verricht binnen de vijftien dagen na betekening aan partij (artikel 155 Rv.).**

1. *Uit de wordingsgeschiedenis van de wetten van 25 oktober 1919/VI en van 12 mei 1937 blijkt, dat de Kamers van de Rechtbank met drie rechters zetelen buiten aanwezigheid van het Openbaar Ministerie, behalve in de door de wet van 12 mei 1937 limitatief bepaalde gevallen.*

Het Openbaar Ministerie is bij het onderhavig geval niet betrokken als hoofdpartij noch als tussenkomende partij.

2. *Artikel 7 van de wet van 12 juni 1816 betreffende de formaliteiten, die moeten worden in acht genomen bij de verkoop van onroerende goederen, waarin minderjarigen gerechtigd zijn, geeft aan de vrederechter een algemeen recht van toezicht op de regelmatigheid van de verkoop en de eerbiediging van de rechten en belangen van de minderjarigen.*

De wet schrijft echter niet voor op welke wijze de vrederechter zijn taak dient uit te oefenen; de rechtbank vermag niet hem daartoe bevelen te geven. Bij de uitoefening van zijn taak staat hij trouwens onder toezicht van het Openbaar Ministerie.

Indien de vrederechter de vergaderingen voorziet, verzet zich dienvolgens niets daartegen, dat hij aan de notaris de feitelijke leiding van de verrichtingen overlaat, zolang hij niet van oordeel is te moeten tussenkomen in het belang van de minderjarigen of om de toepassing van de op straffe van nietigheid voorgeschreven formaliteiten te verzekeren.

3. *Zelfs wanneer het uitvoerbaar is verklaard niettegenstaande elke voorziening en zonder borgtocht mag een verstekvonnis niet worden ten uitvoer gelegd binnen de vijftien dagen na de betekening aan partij (artikel 155 Rv.).*

Al de daden van tenuitvoerlegging, die vóór afloop van deze termijn mochten zijn geschied, zijn nietig; deze nietigheid is substantieel, zodat de verzet doende partijen niet van enig belang moeten doen blijken.

De Smet cs. t/ Bonheure cs.

Gezien het verzoekschrift waarbij de partijen Victor Leon De Smet, handelende in eigen naam en in zijn hoedanigheid van toezienende voogd over de minderjarige Eric Balbaert en Gilbert de Smet, en Maurice Valère de Smet verzet aantekenen tegen het vonnis door deze rechtbank geveld op 2 juli 1956; voormeld verzoekschrift betekend aan de pleitbezorger van de oorspronkelijke eisers, de partijen Pauline Bonheure,

Maria Julia de Smet en haar echtgenoot Ludovicus Achilles de Meyer, bij akte van 13 oktober 1956, en aan de oorspronkelijke medeverweerders, de partijen Alfons Balbaert, Elisa Meuleman, Fernand Norre en Armand van Parijs, bij exploit van 25 oktober 1956;

Gezien de dagvaarding, gedagtekend van 13 oktober 1956, strekkende tot nietigverklaring van de uitvoeringsdaden welke krachtens voormeld vonnis van 2 juli 1956 werden gesteld;

Gehoord, in de eerste zaak, de eisers op verzet en de verweerders op verzet, de partijen Pauline Bonheure, Maria Julia de Smet en Ludovicus Achilles de Meyer; alsook de heer P. de Gomme, substituut van de procureur des Konings in zijn advies;

Gehoord in de tweede zaak de eisers en de verwerende partijen Pauline Bonheure, Ludovicus Achilles de Meyer en Maria Julia de Smet;

Overwegende dat in de eerste zaak de partijen Alfons Balbaert, Elisa Meuleman, Fernand Norre en Armand van Parijs; en in de tweede zaak de partijen Fernand Norre en Armand van Parijs, alhoewel regelmatig opgeroepen, geen pleitbezorger hebben gesteld.

Gelet op artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Overwegende dat de regelmatigheid van het verzet niet wordt betwist; dat, gezien de ondeelbaarheid der zaak, de medeverweerders in de procedure op verzet werden betrokken (raadpleeg: nota getekend R. H., onder Cassatie, 18 september 1957, Pas. 1947, I, 359); dat dit verzet ontvankelijk is;

Overwegende dat beide zaken betrekking hebben op éénzelfde onverdeelde zaak; dat in beide zaken dezelfde partijen betrokken zijn; dat het voor een goede rechtsbedeling noodzakelijk voorkomt beide zaken bij éénzelfde vonnis te beslechten, temeer dat in beide zaken sommige betwistingen op dezelfde gronden rusten;

I. Overwegende dat, luidens de oorspronkelijke tekst van cijfer VI van het enig artikel van de wet van 25 oktober 1919, de kamers met drie rechters van de rechtbank van eerste aanleg, in burgerlijke zaken, zetelden buiten de tegenwoordigheid van het Openbaar Ministerie, tenzij dit laatste als hoofdpartij of als tussenkomende partij in het geding betrokken was; dat dienvolgens de rechtbank, wanneer het een kamer met drie rechters betrof, regelmatig samengesteld was bij afwezigheid van het Openbaar Ministerie — dat geen bestanddeel van de rechtbank meer was, en dat de wet daarbij geen uitzondering maakte voor de zaken die, onder de voorgaande wetgeving, krachtens artikel 83 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging of krachtens een bijzondere wettekst aan het Openbaar Ministerie dienden medegedeeld, omstandigheid die trouwens aan het Openbaar Ministerie niet de hoedanigheid van partij in zake verleende (raadpleeg: schrijven Minister van Justitie aan de heer procureur-generaal te Luik van 11 februari 1920, J.T. 1022, 377, en R.D.P.B., Tw. Ministère public, n° 181; G. Marcotty, La loi du 25 octobre 1919, B.J., 483 en 484; Gent, 26 april 1922, J.T. 1922, 333, met advies van de heer advocaat-generaal De Ryckere, J.T. 1922, 327 en volg.; De Ryckere, B.J. 1924, 428; Brussel, 5 april 1930, B.J. 1931, 151; Luik, 10 december 1931, Pas. 1932, II, 242; Antwerpen, 28 januari 1935, R.W. 1934-1935, 1226; A. Le Paige, R.W. 1934-1935, 1209 en volg.; R. Hayoit de Termicourt, Propos sur le ministère public, Rev. dr. pén., 1936, 1007 en volg.; R.P.D.B., Tw. Ministère public, n° 181 en volg.);

Overwegende dat de wet van 12 mei 1937 aan dit principe geen afbreuk heeft gedaan; dat immers de wetgever enkel beoogd heeft tot het gemeen recht van

voor 1919 terug te komen in enkele bepaalde gevallen, waarin de noodzakelijkheid van het optreden van het Openbaar Ministerie in het belang van de maatschappij door de praktijk was gebleken; dat uit het verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers en uit het verslag aan de Senaat (zitting 1936-1947, Kamer van Volksvertegenwoordigers, Bescheid n° 70; Senaat, Bescheid n° 141) wel blijkt dat de wetgever van 1937 de stelling van het Hof van Cassatie (arrest van 31 januari 1935) beaamde;

Overwegende trouwens, in dit verband, dat het niet zonder belang is op te merken dat de oorspronkelijke voorgestelde wijziging, luidens dewelke de oorspronkelijke tekst zou worden aangevuld met de woorden: « of tenzij het van meening is dat het van de zaak kennis moet nemen » (Buitengewone Zitting 1936, Kamer van Volksvertegenwoordigers, Bescheid n° 101; zie: R. Hayot de Termicourt, Rev. dr. pén., 1936, 1011), niet werden behouden (Zitting 1936-1937, Kamer van Volksvertegenwoordigers, Bescheid n° 70; Vergadering van 24 december 1936; dat anderzijds de Commissie van Justitie van de Senaat eveneens een amendement indiende, luidens hetwelk de bijstand van het Openbaar Ministerie in de kamers met drie rechters in burgerlijke zaken eveneens vereist zou zijn o.m. in de meeste gevallen voorzien door artikel 83 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging, in al de zaken waar minderjarigen bij betrokken worden en in al de gevallen waarin een bijzondere wetsbepaling de mededeling voorziet (Zitting 1936, 1937, Senaat, Bescheid n° 141), maar dat dit amendement door de regering zelf ingetrokken werd nog vooraleer het wetsontwerp ter bespreking aan de Senaat werd voorgelegd (Zitting 1936-1937, Senaat, vergadering van 5 mei 1937);

Overwegende dienvolgens dat ook thans de kamers met drie rechters slechts met aanwezigheid van het Openbaar Ministerie zetelen in de door de wet van 12 mei 1937 bepaalde gevallen, en dat noch de wet van 1919 noch deze van 1937 bepalen dat die kamer, in burgerlijke zaken, bovendien met bijstand van het Openbaar Ministerie moeten zetelen wanneer ze kennis nemen van andere zaken die, onder de voorgaande wetgeving, aan het Openbaar Ministerie dienden medegedeeld (zie ook: M. A. Pierson, *Novelles, Proc. civ.*, Tw. Organisation judiciaire, n°s 85, 244, 245 en 246; Braas: *Précis*, dl. I, n° 225; anders: Van Lennep: *Burg. procesrecht*, dl. I, n° 798);

Overwegende dat door een vordering in vereffening en verdeling van een gemeenschap van goederen en van een nalatenschap waarin minderjarigen gerechtigd zijn, de staat der personen niet in betwisting komt; dat zij evenmin betrekking heeft op de voogdij, d.w.z. op de inrichting van de voogdij en haar beheer (Garsonnet en Cezar-Bru, dl. I, n° 212bis en 213; bijzonnet nota 2 van n° 213; Fuzier-Herman, Tw. Communication au ministère public, n°s 263 en volg.); dat het enkel een geding betreft waarin minderjarigen betrokken zijn en dat, voor de wetten van 25 oktober 1919 en 12 mei 1937, aan het Openbaar Ministerie diende onderworpen overeenkomstig artikel 83, 6°, en 981 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging;

Overwegende dat het Openbaar Ministerie niet als hoofd- of tussenkomende partij in het geding betrokken was;

Overwegende dat de rechtbank, kamers met drie rechters, dus regelmatig samengesteld was bij afwezigheid van het Openbaar Ministerie en geldig haar vonnis van 2 juli 1956 kon vellen (wet van 25 oktober 1919, enig artikel, VI; wet van 12 mei 1937, enig artikel; wet van 18 augustus 1928, artikel 1);

2. Overwegende dat, luidens artikel 3 van de wet van 16 mei 1900, de onverdeelldheid slechts kan gehandhaafd worden wat betreft de goederen die met vruchtgebruik belast zijn overeenkomstig artikel 2 van dezelfde wet, d.w.z. de goederen, bedoeld in artikel 767, III, § 6, van het Burgerlijk Wetboek, waarop de overlevende echtgenoot, wien als vruchtgebruik een zeker aandeel van de nalatenschap van zijn echtgenoot ten deel valt, zich het vruchtgebruik heeft doen toekennen; dat het behoud van de onverdeelldheid dus noodzakelijk onderstelt dat de overlevende echtgenoot gebruik gemaakt heeft van zijn voorkeurrecht (Ernst, *Régime successoral des petits héritages*, n°s 37 en 46; Rép. prat. dr. b., Tw. Succession, n° 2964; Beltjens, *Encycl.*, dl. II, blz. 422, n° 33; Vanisterbeeck, *Des droits successoraux du conjoint survivant*, n° 98; A.P.R., Tw. Kleine nalatenschappen, n° 63);

Overwegende dat niet blijkt dat mevrouw Pauline Bonheure gebruik zou gemaakt hebben van het haar mogelijk toekomende voorkeurrecht; dat de omstandigheid dat partijen gedurende meerdere jaren de overdeelldheid in feite hebben laten voortbestaan en zelfs aan mevrouw Pauline Bonheure het feitelijk genot ervan volledig hebben gelaten, nog niet insluit dat deze laatste zich bij voorkeur het vruchtgebruik over het woonhuis heeft doen toekennen, eerder dan genoegen te nemen met een voorlopig en vrijwillig gelaten toestand; dat zij bij dagvaarding van 14 juni 1956 zelf de openbare verkoop van het woonhuis vroeg;

Dat de vraag tot behoud der onverdeelldheid wat betreft dit woonhuis dus ongegrond is;

3. Overwegende dat de benoeming van een notaris, met de opdracht zoals omschreven in het vonnis van 2 juli 1956, niet strijdig is met de wet; dat weliswaar de willekeurige afwezigheid van de voogden en toezienende voogden van aard kan zijn hun aansprakelijkheid in het gedrang te brengen en zelfs hun vervanging te verantwoorden, maar dat, waar niemand gedwongen kan worden in onverdeelldheid te blijven, het niet van de opeenvolgende aangestelde voogden kan afhangen de uitvoering van de gerechtelijke beslissing van vereffening, verdeling en verkoop te verhinderen door te weigeren te verschijnen (raadpleeg: Cassatie, 27 april 1849, Pas. 1850, I, 108; Cassatie, 10 januari 1850, Pas. 1851, I, 95; Luik, 13 januari 1892, Pas. 1892, II, 140; Rb. Brussel, 26 februari 1852, Cl. et B., IV (1855), 834; Luik, 8 maart 1890, Cl. et B., IX, 428, met opmerkingen; nota onder Brugge, 22 juni 1891, Pas. 1892, III, 141; Timmermans: *Loi du 12 juin 1816*, n°s 16 en 19, blz. 135 en 136 (eerste uitgave); n° 332 (tweede uitgave); A. Schicks, *Rev. prat. not.*, 1929, 290; A. Schicks et Vanisterbeeck: *Traité*, dl. VI, n° 59);

4. Overwegende dat uit de besluiten van de in verzet komende partijen blijkt dat zij mededeling ontvangen hebben van het lastenkohier dat door de rechtbank bij vonnis van 2 juli 1956 werd goedgekeurd;

Overwegende dat de verkoop van onroerende goederen, waarin minderjarigen gerechtigd zijn, in het openbaar dient te geschieden door de benoemde notaris, ten overstaan van de bevoegde vrederechters; dat artikel 7 van de wet van 12 juni 1816 aan de vrederechter een algemeen recht van toezicht geeft over de regelmatigheid van de verkoop en de eerbiediging van de rechten en belangen van de minderjarigen; dat hetzelfde artikel en artikel 5 van het koninklijk besluit van 12 september 1822 maatregelen voorschrij-

ven om een gepast toezicht van de vrederechters mogelijk te maken;

Overwegende dat de wet nochtans niet voorschrijft op welke wijze de vrederechter zijn taak dient uit te oefenen; dat het niet aan de rechtbank behoort hem daartoe instructies te geven; dat hij trouwens bij de uitoefening van zijn taak onder toezicht staat van het Openbaar ministerie (artikel 6., koninklijk besluit van 12 september 1822);

Overwegende dienvolgens dat, indien de vrederechter de vergaderingen voorziet, niets nochtans er zich tegen verzet dat hij aan de notaris de feitelijke leiding van de verrichtingen laat, zolang hij niet van oordeel is te moeten tussenkomen in het belang van de minderjarigen of om de toepassing van de op straffe van nietigheid voorgeschreven formaliteiten te doen nalieven (Schicks en Vanisterbeeck: Traité, dl VI, n° 60; dat het aldus geenszins verboden is of strijdig met de wet dat de vrederechter zich in der minnen zou verstaan met de notaris betreffende de zittingen en het minimum der opbiedingen;

Overwegende dat de betwiste clausules van het lastenkohier geenszins de vrederechter verhinderen de hem wettelijk opgelegde taak te volbrengen en bepaald de nodige veranderingen of verbeteringen te doen aanbrengen aan het lastenkohier of andere stukken of bij meningsverschil met de notaris het verschil in kortgeding te doen beslechten indien daartoe aanleiding en mogelijkheid bestaat (artikel 5 koninklijk besluit van 12 september 1822), zoniet de verkoop te doen schorsen en verslag uit te brengen aan de rechtbank (artikel 7 wet van 112 juni 1816); dat ze dus niet strijdig zijn met de wet;

Overwegende dat de betwiste clausules, zoals opgesteld, evenmin als dusdanig van aard zijn de belangen van de minderjarigen te krenken;

5. Overwegende dat het vonnis van 2 juli 1956 bij verstek werd verleend; dat het dus, overeenkomstig artikel 155, alinea 1 (koninklijk besluit n° 300, van 30 maart 1936, artikel 8), niet mocht worden uitgevoerd voor het verstrijken van de vijftien dagen na de betekening aan partij; dat weliswaar dit vonnis uitvoerbaar verklaard werd niettegenstaande elke voorziening en zonder borgstelling, maar dat zulks niet insluit dat de rechtbank eveneens de uitvoering heeft toegestaan voor de termijn van vijftien dagen na de betekening aan partij (Beltjens: artikel 155, n° 18; E. Glasson, dl I, n° 601; Garsonnet et Cezar-Bru, dl VI, n° 328; P.B., Tw. Exécution provisoire, n°s 117 en 118; Boitard, dl I, blz. 285);

Overwegende dat de uitvoeringsdaden, welke gesteld zijn voor het verstrijken van de vijftien dagen, nietig zijn, vermits ze gesteld werden zonder titel (Garsonnet et Cezar-Bru, dl VI, n° 259, en nota 8; Tissier et Darras, dl I, artikel 155, n° 8); dat deze nietigheid substantieel is en de in verzet komende partijen dus van geen belang moeten doen blijken;

Overwegende dat, nog vóór het vonnis van 2 juli 1956 werd betekend, de pleitbezorger van de oorspronkelijke eisers aan de notaris een verzoekschrift richtte tot dagstelling voor de verrichtingen van verkoop en vereffening-verdeling; dat de aangestelde notaris daarop inging en de instel vaststelde op 4 oktober; dat slechts daarna het vonnis van 2 juli 1956 samen met voormelde dagstelling aan de verstekmakende partijen werd betekend; dat intussen reeds al de voorbereidende verrichtingen voor de verkoop in orde waren gebracht, zoals het publiceren van affiches, en de instel plaats greep op de vastgestelde datum, hetzij binnen de vijftien dagen na de betekening

van het verstekvonnis, dewelke gedaan werd bij exploit van 22 september 1956;

Overwegende dat de vraag tot nietigverklaring van de daden van uitvoering van het vonnis van 2 juli 1956 dus gegrond is;

6. Overwegende dat hieruit tevens blijkt dat de aangestelde notaris overijld te werk te gegaan, hetzij zonder zich vergewist te hebben of het vonnis bij verstek reeds betekend was en uitvoerbaar, hetzij door artikel 155 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering over het hoofd te zien;

Overwegende dat de door de rechtbank aangestelde notaris belast is met een gerechtelijk mandaat en dus niet alleen de belangen dient te behartigen van zijn cliënten, maar op het oog moet hebben de belangen van al de partijen, bijzonder waar er verstekmakende partijen en minderjarigen in vereffening en verdeling waren begrepen;

Dat de in verzet komende partijen dus terecht vragen de beslissing van 2 juli 1956 te wijzigen op het punt van de aanduiding van een notaris voor de bewerkingen van vereffening en verdeling;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Voegt samen de zaken, ingeschreven op de algemene rol onder de nummer en;

Uitspraak doende op het verzet : machtigt mevrouw Elisa Meuleman om in rechte op te treden; verklaart het verzet ontvankelijk en gedeeltelijk gegrond, bevestigt het vonnis dezer rechtbank van 2 juli 1956, behalve wat betreft de aanstelling van meester Guy Vander Hofstadt als werkende notaris voor de verrichtingen van vereffening, verdeling en verkoop; en, op dit punt hervormend, benoemt met zelfde opdracht meester Antoine Van der Beke, notaris te Brugge; verwerpt de eis op verzet voor het overige als ongegrond; legt de kosten van het verzet op de in verzet komende partijen;

Uitspraak doende op de eis in nietigverklaring : verleent verstek tegen de partijen Fernand Norre en Armand van Parijs; zegt voor recht dat nietig zijn al de daden welke verricht werden in uitvoering van het voormeld vonnis van 2 juli 1956, dienvolgens dat het verboden is de uitvoering verder door te drijven en dat al de formaliteiten van de openbare verkoping zullen worden hernomen; veroordeelt de partijen Pauline Bonheure, Ludovicus Achilles de Meyer en Maria Julia de Smet tot de kosten van het geding in nietigverklaring en tot de kosten van de nietigverklarde handelingen.

NOOT :

1. Luidens de oorspronkelijke tekst van cijfer VI van het enig artikel van de wet van 25 oktober 1919 (1), zetelden in burgerlijke zaken, de gewone kamers ten getale van drie rechters in de rechtbanken van eerste aanleg « buiten de tegenwoordigheid van het Openbaar Ministerie, tenzij dit Openbaar Ministerie als hoofdpartij of als tussenkommende partij in het geding betrokken is ».

2. Bijna onmiddellijk ontstond er betwisting over de betekenis van de uitdrukking « tussenkommende partij ». In een schrijven van 11 februari 1920 (2), gericht aan de procureur-generaal van het Hof van Beroep te Luik, gaf de Minister van Justitie als zijn mening te kennen dat : « Le ministère public est partie principale. Lorsqu'il introduit une instance, il est partie ».

intervenante lorsque, ayant le droit d'engager une action, il intervient au procès engagé par les parties intéressées. Dans le cas où il se présente, soit comme demandeur, soit comme défendeur intervenant, il le fait par une requête présentée au tribunal et notifiée aux parties (articles 339 et s., C. proc. civ.). Cfr. Fuzier-Herman, Ve Ministère public, n^{rs} 687, 721, 750. Dans les affaires où il n'a qu'à donner son avis, le ministère public n'est ni partie principale, ni partie intervenante au procès. Par conséquent, les trois juges siègent en ces matières sans intervention du ministère public.»

3. Dit was eveneens de stelling van de heer Georges Marcotty (3). «On voit, zegt deze auteur, que toutes les affaires, sans exception, sont communicables devant le juge unique; le ministère public est tenu de prendre connaissance de toutes les causes quelconques, et non seulement de celles pour lesquelles existe un motif spécial de communication, aux termes de l'article 83 du Code de procédure; en un mot, son avis est toujours obligatoire. Il en est autrement dans les chambres formées de trois juges. Il n'y a d'exception que si le ministère public est partie principale ou intervenante dans l'instance. Il est partie principale s'il agit d'office par voie d'action, c'est ce qui a lieu en matière d'état civil (article 53, C. civ.), ou de déchéance de la puissance paternelle. Et second lieu, il doit donner son avis s'il est partie intervenante dans l'instance. Que faut-il entendre par là? Il nous semble que les affaires dans lesquelles le ministère public devait intervenir comme partie jointe, ne doivent pas lui être communiquées dans les chambres de trois juges. Sinon, il n'y aurait, sur ce rapport, aucun changement. Aussi, il devrait donner son avis sur les questions de compétence, dans les questions intéressant l'Etat, le domaine, les communes; dans les causes intéressant les présumés absents, les mineurs sous tutelle ou émancipés, les interdits, les individus sous conseil judiciaire (article 83 C. proc.; 113, 458, 483, 515, C. civ.). Cela est inadmissible en présence de notre texte. Mais, abstraction faite de ces hypothèses dans lesquelles le ministère public agit comme partie jointe, il y a des cas où il agit comme partie intervenante. Par exemple en cas d'adoption, de demande de nullité de mariage (articles 356, 184 C. civ.); dans ces cas, il devrait être entendu, même devant les chambres de trois juges. Rien ne l'empêcherait, non plus, devant ces chambres, de prendre communication des affaires dans lesquelles il lui paraît qu'un intérêt public est en jeu, par exemple en matière d'expropriation pour utilité publique (4).

4. Nochtans schijnt deze thesis niet eensgezind aangevaard te zijn geworden, zoals blijkt uit het advies van de heer advocaat-generaal De Ryckere voor het arrest van het Hof van Beroep te Gent van 26 april 1922 (5). Volgens deze magistraat diende de uitdrukking: «tussenkommende partij» (partie intervenante) begrepen als synoniem van «toegevoegde partij» (partie jointe), en niet in de betekenis van de tussenkomst voorzien door de artikelen 339 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging (6). Daaruit volgde dat de wet van 25 oktober 1919 de tussenkomst van het Openbaar Ministerie niet zou hebben uitgesloten in de zaken waarin het overeenkomstig artikelen 83 en 112 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering advies diende te geven, wanneer deze aanhangig waren gemaakt bij een kamer met drie rechters. Met andere woorden, de wet van 1919 zou artikel 83 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtspleging niet hebben opgeheven. De heer advocaat-

generaal De Ryckere wierp dan ook de nietigheid op van een vonnis, geveld door een kamer met drie rechters, in een zaak waarin een gemeente betrokken was (artikel 83, 1°, Rv.).

5. Het Hof van Beroep, in zijn arrest van 26 april 1922 (7), verwierp echter deze stelling en sloot zich aan bij de thesis vooropgesteld in het schrijven van het Ministerie van Justitie van 11 februari 1920 en door de heer G. Marcotty (8).

«Attendu — zegt namelijk het Hof — que, dans le but de remédier à l'encombrement des cours et tribunaux, et d'accélérer l'expédition des affaires arriérées, la loi du 25 octobre 1919 a temporairement apporté à l'organisation judiciaire et à la procédure des modifications profondes... Attendu qu'il ne résulte ni des travaux préparatoires de la loi précitée, ni de l'économie de la législation antérieure, que le ministère public doit être considéré comme partie intervenante, au sens que la loi donne à ce mot, lorsqu'il est appelé à donner son avis dans les cas énumérés à l'article 83 du Code de procédure civile; Attendu que la communication de la cause au ministère public, que cet article ordonne dans certains cas, pas plus que le dépôt de ses conclusions que l'article 112 lui prescrit de faire à l'audience, n'ont pour effet de le rendre partie intervenante au procès. Attendu que la partie intervenante est celle dont l'intervention se produit dans une instance mue entre d'autres plaideurs, dans le but de soutenir des droits qui pourraient être compromis (articles 339, 340, 341, 466, C. proc. civ.), intervention ayant pour conséquence de rendre la personne qui intervient partie au procès au même titre que le plaideur primitif; Que la communication de la cause au ministère public, prescrite par l'article 83, n'a d'autre but et conséquence que de lui permettre de donner, avant la prononciation du jugement, un avis sur le mérite des prétentions réciproques des parties; Attendu que le ministère public peut être, devant les tribunaux civils, soit partie principale, lorsque, agissant par voie d'action, au nom de son office, il saisit directement le tribunal d'une demande intéressant l'ordre public ou certains incapables, et postule des fins déterminées, soit partie intervenante, lorsque, dans un litige déjà pendant, il entre à son tour dans l'instance par voie d'action pour combattre des prétentions qui pourraient porter atteinte à l'ordre public, ou pour soutenir des intérêts qu'il a mission de défendre (article 46 lois du 10 avril 1810); Attendu que, dans le cas de l'article 83, il n'agit pas par voie d'action, il ne postule pas une fin spéciale sur laquelle le juge est tenu de statuer; son rôle est purement consultatif; Attendu qu'il suit de là que la loi du 25 octobre 1919 a supprimé, au moins temporairement, la nécessité, sous peine de nullité, de l'avis du ministère public devant les chambres ordinaires, en supprimant son assistance aux audiences de ces chambres; Attendu qu'une interprétation contraire irait à l'encontre du texte et de l'esprit de cette loi, qu'elle aurait pour conséquence, au lieu d'alléger la tâche du magistrat, but principalement poursuivi par la loi, de l'aggraver, en étendant considérablement le nombre des affaires communicables; qu'il résulte, d'autre part, de l'exposé des motifs, que l'assistance de ministère public devant les chambres ordinaires «n'est maintenue que dans des cas tout à fait exceptionnels» (Doc. parl., 1918-1919, Ch. des représ., p. 527, al. 5 et 6).

6. Merken we terloops op dat in 1923 een wetsontwerp werd neergelegd, met het doel terug te komen op de toestand van vóór 1919, daar toen reeds de aanwezigheid van het Openbaar Ministerie bij de

rechtbank van eerste aanleg als een noodzakelijkheid werd ingezien. Wat betreft de door de wet van 1919 geschapen toestand vermeldt de Raad voor wetgeving in zijn verslag: «D'autre part, la loi temporaire a exclu le ministère public des chambres à trois juges. Or celles-ci statuent sur des litiges intéressant l'ordre public...» (9).

7. De stelling van het Hof van Beroep te Gent zou negen jaar later bevestigd worden door een arrest van het Hof van Beroep te Luik van 10 december 1931, geveld in een fiscale zaak waarin de Staat als partij betrokken was (10).

Attendu — zegt het Hof — qu'aux termes de l'article 6 de la loi du 25 octobre 1919, lorsqu'il s'agit, comme c'est le cas, d'une chambre composée de trois juges, celle-ci siège sans l'assistance du ministère public, à moins que ce dernier ne soit partie principale ou intervenante dans l'instance; Attendu que la dispense pour lui d'assister aux débats, supprime par le fait même pour le ministère public la nécessité de prendre des conclusions; Attendu que, dans les affaires où, en vertu de l'article 83 du Code de procédure civile, il est appelé simplement à donner son avis, le ministère public n'est pas partie intervenante; qu'il n'entre pas dans la cause au même titre que les parties intéressées pour y combattre des prétentions qui pourraient porter atteinte à l'ordre public ou soutenir des intérêts qu'il a pour mission de défendre (Gand, 26 avril 1922); Attendu que n'étant dans la cause présente ni partie principale, ni partie intervenante, le ministère public ne devait pas nécessairement être entendu.

8. Van Bauwel (11) verdedigde nochtans verder de stelling dat de uitdrukking «tussenkomen partij» diende begrepen in de zin van «samengevoegde partij» en hij verwijst naar het advies van de heer advocaat-generaal De Ryckere (12).

9. De stelling van de Hoven van Beroep te Gent en te Luik werd nochtans opnieuw, gedeeltelijk, aangevallen in een arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 5 april 1930 (13).

«Attendu que certaines affaires sont communicables au ministère public, en vertu de la règle générale formulée à l'article 83 du Code de procédure civile... Attendu que d'autres actions, d'ailleurs nombreuses, sont communiquées au ministère public à raison d'une disposition particulière à la matière, insérée soit au Code civil... soit au Code de procédure civile... Attendu que manifestement le législateur a supprimé, pour ces chambres ordinaires, la règle générale de l'article 83 du Code de procédure civile, puisqu'il n'y a prévu la présence d'un représentant du parquet qu'à titre exceptionnel; Attendu que néanmoins le texte précité ne défend pas au procureur du roi d'assister le tribunal; qu'il admet donc implicitement cette assistance, toutes les fois où elle est expressément requise par une disposition particulière et sans distinguer les divers cas où elle est prévue, tantôt par le Code civil, tantôt par le Code de procédure civile, tantôt par une loi spéciale; Attendu que cette question a été soulevée expressément au Sénat par M. le ministre de la justice, à la séance du 31 juillet 1924, immédiatement avant le vote de la loi du 7 août 1924, qui modifia celle du 25 octobre 1919; que le ministre soulignait d'abord la disposition nouvelle qui remettait aux chambres composées de trois juges des contestations autrefois soumises au juge unique; qu'il a indiqué parmi ces contestations celles relatives aux divorces, à la séparation de corps et à la calomnie par la voie de la presse; qu'il a déclaré que cette réforme par-

tielle avait sa répercussion sur l'autres dispositions, qu'il ne fallait pas perdre de vue; que, s'occupant ensuite spécialement des actions en divorce, il a fait observer qu'en matière de divorce, le ministère public doit être présent à toutes les phases du procès et qu'enfin, avec l'assentiment de tout le Sénat, il a conclu ainsi: «Il est bien entendu que cette disposition, que nous allons voter et qui renvoie aux chambres à trois juges les affaires de divorce implique la présence du ministère public aux chambres à trois juges (Ann. parl., Séant, session 1923-1924, p. 1049); Attendu que le ministre de la justice n'a pas limité expressément cette conclusion aux seules actions en divorce; que, par identité de motifs les tribunaux doivent l'entendre à tous les cas où il existe une disposition particulière exigeant l'audition du ministère public...»

Het betrof in casu een zaak van scheiding van tafel en bed.

We trekken voorlopig de aandacht op het beginpunt van de redenering van het Hof, namelijk de verklaring aan de Senaat gedaan door de Minister van Justitie Masson, bij de bespreking van de wet van 7 augustus 1924, waarbij cijfer III van de wet van 1919 werd gewijzigd. We zullen later op de stelling van dit arrest terugkomen.

10. In dezelfde zin besliste de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen op 28 januari 1935 (14). De tussenkomst van het openbaar ministerie was, volgens dit vonnis, op straffe van nietigheid, noodzakelijk wanneer de rechtbank ten gronde uitspraak deed over een vordering tot ontzetting (artikel 515 B.W.);

11. Samengevat zou uit het arrest van het Hof van Beroep te Brussel en het vonnis van de rechtbank te Antwerpen dus volgen dat «wanneer de mededeling alleen bevolen werd door de algemene principes van artikel 83 B.W., moet zij niet meer plaats hebben, daar dit artikel ongetwijfeld door de wet van 1919 voor de Rechtbank van Eerste Aanleg werd afgeschaft; maar wanneer daarenboven de mededeling bevolen wordt door een andere wetsbepaling, moet men ze als behouden beschouwen» (15).

12. Het Hof van Verbreking zou nochtans de thesis van de Hoven van Beroep te Gent en te Luik komen bevestigen wat betreft de betekenis van de uitdrukking «tussenkomen partij». Maar het Hof zou die stelling nog radikaler uitdrukken.

De Rechtbank van Eerste Aanleg te Namen, Kamer met drie rechters, had namelijk uitspraak gedaan in een mijnzaak, zonder het openbaar ministerie te hebben gehoord, alhoewel dit volgens de Mijnwet zijn advies diende te geven. Het betrof dus een zaak die aan het openbaar ministerie diende medegedeeld ingevolge een bijzondere wetsbepaling. Het Hof van Beroep te Luik had dit vonnis, waarvan men voor het Hof van Verbreking beweerde dat het nietig was wegens gebrek aan advies van het openbaar ministerie, bevestigd. Het Hof van Verbreking beantwoordde dit middel als volgt in zijn arrest van 31 januari 1935 (16):

«Attendu que sous l'empire de la législation antérieure à la loi du 25 octobre 1919, le ministère public, dans les tribunaux de première instance, faisait partie intégrante du siège, en manière telle que, lui absent, al tribunal, privé d'un de ses éléments constitutifs, n'avait plus d'existence légale et ne pouvait, par conséquent, rendre de décision valable; mais attendu que la loi précitée a apporté une modification radicale à ce principe en disposant au n° VI de son article unique, que, dans ces tribunaux, les chambres ordinaires

siègent, en matière civile, au nombre fixe de trois juges, *sans l'assistance du ministère public*, qui, ainsi exclu de la composition du tribunal, n'a plus à y paraître, « à moins, ajoute la loi nouvelle, qu'il soit partie principale ou intervenante dans l'instance »;

« Attendu que le ministère public n'est partie dans une instance que lorsqu'il exerce, soit directement et principalement, soit par la voie de l'intervention prévue par le Code de procédure civile, l'action d'office que lui confère l'article 46 de la loi du 20 avril 1810 et prend en conséquence des conclusions qui lui sont propres; que la circonstance qu'il serait, dans certains cas, appelé à formuler une opinion sur les prétentions respectives des plaideurs, n'a jamais suffi à lui attribuer la qualité de partie en la cause; que la loi du 25 octobre 1919 ne contient à cet égard aucune disposition contraire, et ne décide pas que les chambres composées de trois juges siègeront avec l'assistance du ministère public lorsqu'elles seront saisis d'une cause qui, sous la législation antérieure, devait lui être communiquée. »

De heer procureur-generaal P(aul) L(eclercq), op wiens gelijkluidende besluiten dit arrest werd geveld, publiceerde onder de tekst van dit arrest, in de *Pasicrisie*, meerdere nota's die de draagwijdte ervan nog beter aanwijzen.

« La loi du 25 octobre 1919 a abrogé l'ancienne répartition des causes civiles en communicables et non communicables. Elle a permis de diviser les tribunaux en chambres composées d'un juge et en chambres composées de trois juges. Les chambres composées d'un juge ne statuent en vertu de la loi qu'après avoir entendu le ministère public. Il faut dès lors admettre, étant donné l'état antérieur de la législation et le fait que le ministère public ne peut donner son avis quand il n'a pas entendu les plaidoiries, que le ministère public doit être présent à l'audience; dans les chambres à un juge, il est resté un élément du tribunal et les causes ne se divisent plus en communicables s'il doit donner son avis, et en non communicables dans le sens opposé; dans chacune, il doit donner son avis. Toutes, dans les chambres à un juge, doivent donc lui être communiquées et, par suite l'ancienne division est supprimée. Au contraire, les chambres à trois juges, le texte est formel (article 1er, n° VI), siègent sans l'assistance du ministère public; il n'est donc pas présent; par suite, il ne peut donner d'avis. Ici aussi l'ancienne division entre causes communicables et non communicables a disparu. Il n'y a plus de causes communicables parce qu'il n'y a plus dans le tribunal un ministère public à qui l'on puisse communiquer et qui a entendu l'instruction » (17).

« Quand le ministère public est dans la cause soit comme partie principale, soit comme partie intervenante exerçant l'action civile, c'est-à-dire l'action publique, il est pareil aux autres plaideurs et comme eux est partie au litige; ils peuvent lui répondre comme à toute autre partie; ce n'est que dans le cas où le ministère public agit, non pas comme partie principale, mais comme donnant son avis sur le litige existant entre les parties, que celles-ci ne peuvent lui répondre que par la remise de simples notes (décret du 30 mars 1808, art. 81); Dans ce cas, suivant l'expression de l'article 2 du titre VIII de la loi du 24 août 1790, il agit par voie de ce que la loi appelle réquisition. Lorsque le ministère public est soit partie principale, soit partie intervenante, il prend des conclusions qui se juxtaposent à celles des autres parties et qui peuvent, le cas échéant, introduire dans la contestation un élément que les parties

n'y ont pas mis; il est, en effet, partie comme elles (Chauveau sur Carré, éd. belge, t. I, quest. 414, p. 369) » (18).

« Le ministère public, quand jadis il donnait son avis sur une cause communicable, ou aujourd'hui quand il fait de même dans une chambre composé d'un juge, n'agit pas comme partie principale et ne peut prendre aucune conclusion que la partie n'aurait prise ou que la loi ne considère pas, parce que la question est d'ordre public, comme étant dans la cause; le ministère public ne peut, par son avis, rien ajouter au débat que les parties litigantes n'auraient pu introduire, parce que d'ordre public (voy. Chauveau sur Carré, éd. belge, t. I, quest. 414, p. 369, et la note ci-avant) » (19)..

13. Deze nota's, gevoegd bij het arrest, geven duidelijk de stelling aan van het Hof van Verbreking. In de kamers met drie rechters van de Rechtbanken van Eerste Aanleg is het openbaar ministerie geen bestanddeel meer van de zetel. Het is er niet meer tegenwoordig. Dus kan geen enkele zaak worden medegeleed. Elk onderscheid tussen mededeelbare en niet-mededeelbare zaken is dus opgeheven. Dienvolgens moet het openbaar ministerie in die kamers niet meer zetelen, noch een advies geven, in welke zaak ook, onverschillig of, volgens de voorgaande wetgeving, de zaak mededeelbaar was ingevolge artikel 83 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (20) of ingevolge een andere bijzondere wettekst (21). Het openbaar ministerie is in die kamers slechts aanwezig, wanneer het partij in zake is, zoals iedere andere partij.

14. De stelling van het Hof van beroep te Brussel (22) is dan ook onhoudbaar. Zeggen dat de wet van 1919 impliciet de aanwezigheid van het openbaar ministerie vereist, wanneer hij ingevolge een bijzondere wet advies dient te geven, en dit om reden dat die wet aan de procureur des Konings niet verbiedt te zetelen in die kamers, is niet ernstig. Zelfs indien de wet van 1919 de aanwezigheid van het openbaar ministerie niet moest verbieden (23), dan kan daaruit niet besluten dat zijn aanwezigheid noodzakelijk is. Anderzijds de verklaring van de Minister van Justitie, die enkel betrekking had op de echtscheidingszaken, uitbreiden tot alle zaken waarin onder de voorgaande wetgeving het verhoor van het openbaar ministerie voorzien was, is eveneens zeer gewaagd.

Volgens de oorspronkelijke tekst van cijfer III van de wet van 1919 moesten onder meer de echtscheidingszaken toebedeeld worden aan een kamer met één rechter. De wetgever zag echter dra in dat zulks niet wenselijk was. Vandaar de wet van 7 augustus 1924, waarbij aan de kamers met drie rechters werden toebedeeld de zaken betreffende echtscheidingen en scheidingen van tafel en bed en de burgerlijke vorderingen ingesteld naar aanleiding van een persmisdrijf. Het is bij die gelegenheid dat de minister van justitie in de Senaat de mening uitte dat het openbaar ministerie zijn advies zou dienen te geven in de kamers met drie rechters, wanneer ze van een echtscheidingszaak kennis namen.

Nochtans werd artikel VI van dezelfde wet niet gewijzigd, zodat de door de minister van justitie uitgedrukte mening flagrant in strijd kwam met het voorschrift van deze bepaling, luidens dewelke de kamers met drie rechters zetelen «buiten de aanwezigheid van het openbaar ministerie» (24). Of de minister van justitie de mening van de wetgever weergeeft, is anderzijds een te betwijfelen zaak (25). In alle geval woog deze mening niet op tegen de klare tekst van cijfer VI.

De argumentatie van het Hof van beroep te Brussel kon dus moeilijk beaamd. In alle geval kan ze niet weerhouden op zicht van het arrest van het Hof van Verbreking van 31 januari 1935 (26).

15. Het arrest van het Hof van verbreking van 31 januari 1935 deed onmiddellijk een ander probleem rijzen, namelijk of het openbaar ministerie thans nog wettelijk kennis kon nemen en advies uitbrengen in zaken die aan een kamer van drie rechters waren toebedeeld. Immers het openbaar ministerie was geen bestanddeel meer van de rechtbank.

In zijn advies voor het arrest van het Hof van beroep te Gent (27), zegde de heer advocaat-generaal Deryckere: «Sans doute, le fait que le ministère public donne, sans y être obligé, son avis dans une cause communicable, devant la chambre composée de trois juges, ne vicie pas la procédure. Quod abundat non vitiat.»

Maar, na de uitspraak van dit arrest, herzag hij zijn stelling op dit punt (28).

«Ce texte signifie, sans qu'aucun doute puisse exister à cet égard, que ces chambres doivent siéger sans cette assistance (du ministère public). Le prescrit impératif de la loi exclut le ministère public de ces chambres; celui-ci ne peut ni assister aux audiences, ni donner son avis dans les affaires communicables aux termes de l'article 83 du Code proc. civ. Son assistance qui était jadis obligatoire à toutes les audiences (art. 138 Code proc. civ.), n'est pas devenu facultative; elle est totalement prohibée. Son avis qui était, antérieurement à la loi du 25 octobre 1919, obligatoire dans certains cas (art. 83 et 112, C. proc. civ.), n'est pas devenu facultatif: il est interdit. Or, c'est violer la loi, c'est désobéir à celle-ci de faire ce qu'elle prohibe ou interdit. Dans l'espèce, l'interdiction et la prohibition sont générales et absolues, sauf les cas exceptés par la loi. Il n'appartient pas au tribunal, composé de trois juges, malgré l'ordre formel de la loi, de faire néanmoins siéger le ministère public et d'entendre ses avis dans toutes les causes communicables. Tout ce qui concerne la composition des cours et tribunaux est d'ordre public et doit être observé à peine de nullité... Le ministère public, dans toute juridiction civile et notamment dans les tribunaux de première instance (art. 138, C. proc. civ.) fait partie intégrante et nécessaire du tribunal. Sa présence à toutes les audiences et, dans certains cas, ses conclusions à l'une d'elle avant le délibéré, sont essentielles à la validité du jugement ou arrêt. Mais lorsque, comme dans le cas du § VI de l'article unique de la loi du 25 octobre 1919, le législateur a expressément prohibé l'assistance du ministère public aux audiences des chambres civiles composées de trois juges, cette exclusion est également et pour le même motif essentielle à la validité du jugement. Cette décision est nulle s'il est établi que, en violation de la loi, le ministère public a assisté aux audiences et s'il a éventuellement donné son avis. Cette nullité étant d'ordre public, le moyen peut être soulevé d'office... On soutiendrait, vainement, qu'en tout état de cause, la formalité de l'assistance et de l'avis du ministère public n'est pas de nature à causer un préjudice aux parties. Il en est certes ainsi en ce qui concerne l'assistance, mais il n'en est pas de même en ce lieu à des frais que les parties doivent supporter dans l'espèce bien inutilement et illégalement... » (29).

16. Dat de aanwezigheid van het openbaar ministerie in een kamer met drie rechters aan partijen geen nadeel kan berokkenen, is juist. Zoals we verder zullen zien is deze aanwezigheid zelfs niet onwettelijk

(30). Maar wanneer het openbaar ministerie advies geeft, bestaat er wel nadeel. Met welk recht immers zou het openbaar ministerie zich in de zaak mengen, wanneer zulks hem, evengoed als aan iedere derde die niet in de zaak is betrokken, verboden is?

17. Dit schijnt trouwens ook de mening te zijn geweest van de heer procureur-generaal R. Hayoit de Termicourt (31).

Alors même qu'une disposition spéciale de la loi a prévu que le jugement devait être rendu sur les conclusions du ministère public, celui-ci ne peut plus prendre communication de la cause, dès l'instant où celle-ci est jugée par trois juges. Sans doute, il peut être présent à l'audience, mais s'il n'est point partie principale ou ne se porte pas partie intervenante, il ne peut être entendu dans la cause» (32).

En in nota zegt dezelfde auteur (33): «L'arrêt de la Cour de Cassation du 31 janvier 1935, Pas., I, 136, dit, il est vrai, que le ministère public «n'a plus à paraître aux chambres à trois juges». Mais cette expression signifie qu'il ne fait plus partie intégrante de ces chambres comme autrefois (voy. Ortolan et Ledebau, t. I. pp. LX et LXI; 9 janv. 1907, Pas., II, 157, et aussi motifs Cass. précité) et non point qu'il ne peut assister en robe à l'audience afin d'y exercer la mission de surveillance que lui confère formellement l'art. 156 de la loi du 18 juin 1869. Les termes «sans l'assistance du ministère public» ont été empruntés par le législateur de 1919 à l'article 33 de la loi du 18 juin 1869 et à l'article 1 de la loi du 14 février 1878. Or, leur portée dans ces lois est que le ministère public ne peut prendre communication de la cause c'est-à-dire, comme nous l'avons exposé, «assister le juge», participer à son oeuvre en l'éclairant sur l'interprétation et l'application de la loi, et même qu'il ne doit pas être présent à l'audience (Voy. A. P. Ch. 1 févr. 1878, pp. 313 et 314; voy. aussi Cass. 23 mai 1882, Pas. 1, 294, suivant lequel les termes «sans l'assistance du ministère public» interdisent «l'intervention du ministère public», c'est-à-dire la communication de la cause à un magistrat du ministère public».

Belangrijk op dit punt is ook de volgende nota (34), waarin hij de geldigheid critiqueert van de aanwezigheid van het openbaar ministerie in de kamers met drie rechters, kennis nemende van echtscheidingszaken (35).

«Suivant Cass. 31 janv. 1935, le ministère public n'est partie intervenante que lorsqu'il se porte partie dans l'instance conformément aux articles 339 et suivants du Code de procédure civile (Voy. aussi Gand, 26 avril 1922, B.J., 1922, 631; — Le Paige, R.W., 1934-1935, 1209. Contra, avis Av. Gén. De Ryckere, J.T., 1922,333; Brux. 5 avril 1930, B.J., 1931,151).

On peut dès lors discuter de la pratique suivie jusqu'ici, et consacrée par une circulaire du département de la justice du 25 août 1924, dans les procédures en divorce et en séparation de corps. On sait qu'en fait le ministère public est toujours entendu dans ces causes, alors même que les époux n'ont point d'enfants mineurs (art. 302 du Code civil) et bien que ces causes doivent être jugées par une chambre civile ordinaire (art. 2, loi du 7 août 1924). Pour justifier cette pratique on peut invoquer aujourd'hui que, dans ces causes, l'obligation d'entendre le ministère public a été rétablie par la loi du 14 décembre 1935 et par les Arrêtés royaux n° 239 du 7 février 1936 et n° 300 du 30 mars 1936, dispositions qui sont toutes postérieures à la loi du 7 août 1924 et qui ont partant dérogé à celle-ci. Peut-être aussi, lorsque la question

sera soumise formellement aux tribunaux, distinguera-t-on parmi les causes communicables celles qui méritent nécessairement en jeu, outre l'intérêt des parties, un intérêt supérieur d'ordre public; de manière telle que le ministère public pourrait, en vertu de la partie finale de l'article 46 de la loi du 20 avril 1810, se pourvoir contre la décision rendue et même se porter partie intervenante dans l'instance. Dans ces causes, à l'exclusion des autres, le ministère public continuerait à être entendu. Parmi elles se rangent assurément les causes qui intéressent l'ordre des familles, c'est-à-dire les demandes en divorce et en séparation de corps (36). Cette distinction, toutefois, se concilie difficilement avec les termes de l'arrêt de la Cour de Cassation du 31 janvier 1935».

De zienswijze van de heer R. Hayoit de Termicourt blijkt nog uit het voorstel tot wijziging van cijfer VI van het enig artikel van de wet van 25 oktober 1919. Inderdaad achtte hij het volstrekt wenselijk dat het openbaar ministerie het recht zou hebben kennis te nemen van iedere zaak, waarvan hij de noodzaak erkende. «Cette utile réforme n'exige que l'addition au § VI de la loi, des mots suivants : «ou qu'il n'estime devoir prendre communication de la cause» (37).

18. De tekst van cijfers VI van het enig artikel van de wet van 25 oktober 1919 werd als volgt gewijzigd door het enig artikel van de wet van 12 mei 1937 : «...In burgerlijke zaken, zetelen de gewone kamers ten getale van drie rechters. Zij zetelen slechts met aanwezigheid van het openbaar ministerie in de volgende zaken : 1° Wanneer zij kennis nemen hetzij van vorderingen tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed, hetzij van andere zaken betreffende de staat der personen, hetzij van zaken betreffende de voogdij, hetzij van eisen tot ontzetting; 2° Wanneer zij kennis nemen van burgerlijke vorderingen ingesteld naar aanleiding van een persmisdrijf; 3° Wanneer het openbaar ministerie als hoofdpartij of als tussenkomende partij in het geding betrokken is».

De vraag stelt zich nu of ten gevolge van deze wijziging ook de stelling van het Hof van verbreking (38) en de daaruit te trekken gevolgen dienen herzien.

19. De wetgever van 1937 kende zeer goed de stelling van het Hof van verbreking. Immers, aanleiding tot deze wet was de rede welke de heer procureur-generaal R. Hayoit de Termicourt gehouden had op de openingszitting van het Hof van beroep te Brussel op 15 september 1936 (39). Tot slot van zijn rede besloot de heer Hayoit de Termicourt namelijk met het gevolg te onderzoeken van het arrest van het Hof van verbreking. Indien, in de kamers met drie rechters, het openbaar ministerie tegenwoordig mag zijn, nochtans mag hij niet worden gehoord, tenzij hij hoofd- of tussenkomende partij is. Het nut, en zelfs in sommige zaken de noodzakelijkheid overwegende van het advies van het openbaar ministerie, ook in de kamers met drie rechters, stelde hij ten slotte voor de oorspronkelijke tekst van cijfers VI aan te vullen met de woorden «ou qu'il n'estime devoir prendre communication de la cause».

Ingaande op deze suggestie voorzag het ingediende wetsontwerp dan ook alleen de bijvoeging aan de oorspronkelijke tekst van de woorden «of tenzij het van meening is dat het van de zaak kennis moet nemen» (40).

Nochtans zal dit wetsontwerp niet worden bekrachtigd.

In zijn verslag aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers kenmerkte de heer De Winde de gevolgen

van de wet van 25 oktober 1919 als volgt : «Terzeldertijd, *schaftte hij* (de wetgever van 1919) *de aanwezigheid af* van het openbaar ministerie bij de kamers met 3 rechters» (41).

Vervolgens, handelende over de wijziging die door de wet van 7 augustus 1928 werd aangebracht aan cijfers III (42), zegde hij : «Door ze (43) echter naar een kamer met 3 rechters te verwijzen, *beroorfde* de wetgever deze zaken van de tussenkomst van het openbaar ministerie». En, gaat hij voort, «weliswaar zag men de noodzakelijkheid in van die tussenkomst, in zaken betreffende echtscheiding en scheiding van tafel en bed, en zonder dat de wet zulks voorschreef of, liever, *in weerwil* zelf van den tekst van de wet, kwam het openbaar ministerie in de kamer met 3 rechters zetelen, wanneer deze kennis namen van echtscheidingen en scheidingen van tafel en bed. Deze toestand moet bekrachtigd worden.» (44).

De voorgestelde wijziging, of beter aanvulling van cijfer VI, zou nochtans niet aan de Kamer worden voorgelegd. «Binnen de perken van deze wet, zegde de heer De Winde in zijn verslag, stelt het huidig ontwerp voor... aan het openbaar ministerie het recht toe te kennen, indien het zulks nodig acht, om kennis te nemen van elke zaak aanhangig gemaakt bij een kamer bestaande uit drie rechters. Dit ontwerp is een stap terug naar de rechterlijke inrichting zoals zij voor de oorlog bestond. De Commissie van Justitie had graag de uitnodiging van de Minister van Justitie beantwoord, door het ontwerp derwijze te wijzigen, dat de tegenwoordigheid van het openbaar ministerie zou vereist worden *in alle kamers met drie rechters...* en terug te komen tot de regeling voorzien bij artikel 83.» Nochtans waren tegen de voorgestelde wijziging bezwaren gerezen van praktische aard. «Die moeilijkheden van praktische aard hebben er de Commissie van Justitie toe geleid, op *zeer nauwkeurige wijze de gevallen van tussenkomst van het openbaar ministerie te bepalen.*»

Een nieuwe tekst werd dan ook ter goedkeuring aan de Kamer voorgelegd. Deze was gelijkkluidend aan de tekst die de wet van 12 mei 1937 zou worden. Hij werd zonder bespreking door de Kamer van Volksvertegenwoordigers aangenomen (45), en overgemaakt aan de Senaat (46).

20. In zijn verslag aan de Senaat kenmerkte de heer P. M. Orban in grote trekken de toestand van het openbaar ministerie in de kamers met drie rechters, zoals deze volgde uit het arrest van het Hof van verbreking van 31 januari 1935, en hij besluit : «Feitelijk heeft de wet van 25 oktober 1919 de vroegere indeeling van burgerlijke zaken in mededeelbare en niet mededeelbare zaken afgeschaft (cf. Pasic. 1935, I, blz. 135, nota 2)» (47).

Daarna, in aanmerking nemende dat «het ontwerp (beoogt) den terugkeer tot het gemeen recht van voor 1919, in de mate van de begrotingsmogelijkheden», en in overweging nemende dat men «een vertegenwoordiger van de wet, een verdediger van de wet (moet vinden) tegen de partijen in het belang der gemeenschap en ook van den rechter»... «op de rechtzittingen waar het recht, onze gemeene waarborg, door de driften der partijen kan omgedraaid worden of te niet gedaan worden, somtijds met gemeen akkoord van zoogezegde tegenstrevers», verklaarde hij : «Het lijkt ons overbodig den nadruk te leggen op het recht van toezicht en tussenkomst van het Openbaar Ministerie in dergelijke zaken (48)».

Nochtans, vervolgde de verslaggever, «tijdens de bespreking hebben verschillende leden de meening uit-

gedrukt dat de tusschenkomst van het Openbaar Ministerie meer diende uitgebreid te worden». Dienvolgens werd aan de Senaat een nieuwe wettekst voorgesteld luidens dewelke onder meer de bijstand van het openbaar ministerie noodzakelijk zou worden: 1° In al de gevallen opgesomd onder artikel 83 van het Wetboek van Burgerlijke rechtspleging onder de nummers 1, 2, 3, 4, 5, en 7;... 2° In al de zaken waar minderjarigen bij betrokken worden... (49); 3° Wanneer zij kennis nemen van burgerlijke vorderingen in zake pers (50); 4° Wanneer het Openbaar Ministerie hoofd- of tusschenkomende partij bij de zaak is (51); 5° Wanneer de rechtbank oordeelt dat van ambtswege mededeeling moet gedaan worden of wanneer het Openbaar Ministerie zijn tusschenkomst nuttig acht (52); 6° In al de gevallen waarin een bijzondere wetsbepaling de mededeeling voorziet...

De aldus gewijzigde tekst werd eenparig door de Commissie van Justitie aangenomen. Ook het verslag werd eenparig goedgekeurd.

De regering zou nochtans haar amendement in trekken vooraleer het wetsontwerp ter bespreking aan de Senaat werd voorgelegd. Zonder verdere bespreking werd dan ook de door de Kamer reeds aangenomen tekst, door de Senaat goedgekeurd (53).

21. Wanneer we aldus nagaan op welke wijze de wet van 12 mei 1937 tot stand is gekomen, menen we te mogen zeggen dat de wetgever geen wijziging heeft willen brengen aan de stelling van het Hof van verbreking en zijn gevolgen.

De wetgever heeft geweigerd de tussenkomst van het openbaar ministerie toe te laten telkens het zulks nuttig of nodig achtte. Het ontwerp van de Commissie van Justitie ging nog verder dan de toestand voor 1919, doch het werd ingetrokken. Bijzonder van belang is wel te vermelden in dit ontwerp, de tussenkomst van het openbaar ministerie «in al de gevallen waarin een bijzondere wetsbepaling de mededeeling voorzien».

Dit alles duidt er op dat de wetgever van 1937 de stelling van het Hof van verbreking, dat het openbaar ministerie in de kamers met drie rechters geen bestanddeel meer is van de zetel, heeft aanvaard. Slechts in bepaalde gevallen waarin de noodzakelijkheid van de tussenkomst van het openbaar ministerie in het belang van de maatschappij werd ingezien, werd hierop uitzondering gemaakt.

Zoals het Hof van verbreking het zegde in zijn arrest van 31 januari 1935: «Noch de wet van 1919 noch deze van 1937 bepalen dat de kamers met drie rechters in burgerlijke zaken bovendien met bijstand van het openbaar ministerie moeten zetelen, wanneer ze kennis nemen van *andere* zaken die, onder de voorgaande wetgeving, aan het openbaar ministerie dienden medegedeeld». Het openbaar ministerie moet, in die kamers slechts worden gehoord, in de uitdrukkelijk voorziene gevallen.

22. Dit is ook de zienswijze van de heer M. A. Pierson (54).

Braas (55) vermeldt enkel «Après des chambres normales (à trois juges) l'assistance de l'officier du parquet n'est plus exigée que dans les cas suivants...».

Slechts Van Lennep (56) zegt nog: «Uit de wisselwerking der wettelijke bepalingen volgt dat, waar door bijzondere teksten dwingend de mededeling aan het openbaar ministerie wordt opgelegd (aldus de inschrijving van valsheid), het openbaar ministerie moet zetelen, al ware het voor dit incident».

II.

1. Dat de vrederechter, bij verkoop van onroerende goederen van minderjarigen of bij vereffening-verdeling waarin minderjarigen zijn betrokken, de voorzitter is van de vergadering en aldus de verrichtingen leidt, vindt men, gezegd in een arrest van het Hof van beroep te Gent van 9 december 1853 (Pas., 1854,11,36).

Het betrof in dit geval een disciplinaire vervolging tegen een notaris die gemeend had zelf dag te mogen stellen voor de verrichtingen van vereffening en verdeling, en daarbij tamelijk oneerbiedig was opgetreden tegenover de vrederechter. «Ce magistrat, zegt het Hof, est considéré par la loi comme le chef ou président de cette assemblée, comme celui sous l'inspection et le contrôle duquel toutes les opérations du partage doivent s'accomplir». En verder, betreffende de vaststelling van de dag: «Cette fixation doit nécessairement être faite, au besoin, par le juge, tant à cause du caractère dont il est revêtu, que parce qu'il a la direction principale des opérations du partage et la haute main sur tout ce qui doit s'y passer; que partant lorsque les parties sont dans le cas de devoir demander jour par requête pour procéder à un partage, c'est au juge de paix qu'elles doivent s'adresser et non au notaire; que ce magistrat a seul qualité et pouvoir d'appointer la requête, et que le notaire, qui n'agit que comme son subordonné et sous sa direction, n'est pas en droit d'exercer des attributions et un pouvoir dont la loi a exclusivement investi le juge».

2. In zelfde zin Timmermans, volgens dewelke de verkoop niet geschiedt «en présence... mais sous sa surveillance, sous sa présidence», ten bewijze de opdracht hem gegeven door artikel 7 van de wet van 12 juni 1816 en het voorschrift van artikel 5 van het koninklijk besluit van 12 september 1822. «Par conséquent, vervolgt Timmermans, le notaire et tous ceux qui assistent à la vente sont soumis à son autorité. Il représente la justice». Het rekest tot dagstelling dient dan ook door de vrederechter gegeven; hij duidt de plaats aan waar de verkoop zal gehouden worden (Chap. XIV, § 4, nrs. 2, 3 en 4 (blz. 138 en 139)).

3. In zelfde zin ook Laurent (dl. X, nr. 308): «C'est le juge de paix qui préside aux opérations; il a été jugé que le notaire ainsi que ceux qui assistent au partage sont soumis à son autorité. Il représente la justice. La loi le charge spécialement de veiller à ce que les intérêts des mineurs soient sauvegardés».

4. De Page (dl. IX, nr. 1055) beschrijft de rol van de vrederechter als «un rôle de surveillance, en sa qualité de protecteur spécial des mineurs... Cette surveillance, voegt hij er nochtans bij, ne comporte, d'ailleurs pas la présence du juge de paix à tous les actes, mêmes préparatoires, de la liquidation... La surveillance du juge de paix a la surveillance des opérations. Le notaire lui-même... Aucune juridiction contentieuse ne lui est accordée...».

5. Verg. R.P.D.B., Tw. Successions, nr. 1516: «Le juge de paix à la surveillance des opérations. Le notaire et tous ceux qui assistent au partage sont soumis à son autorité». nr. 1517: «Rôle essentiellement de surveillance». nr. 1518: «Aussi sur le notaire lui-même».

6. Nochtans deze stelling van het voorzitterschap van de vrederechter werd hevig aangevallen door Matton (Tw. Cahier des charges, nr. 36, blz. 752; Tw.

Liquidation et partage, nr. 62, blz. 578), zoals tevens blijken zal uit wat Schicks en Vanisterbeeck hierover zeggen.

7. Het bijzonderste argument voor deze stelling zijn de woorden «ten overstaan» van de vrederechter; daarbij de rol van toezicht die artikel 7 van de wet van 12 juni 1816 hem opdraagt, en verder de bepaling van artikel 5 van het koninklijk besluit van 12 september 1822.

Het argument gehaald uit de woorden «Ten overstaan» is weinig doorslaggevend. Wanneer men de woordenboek raadpleegt dan geeft men als betekenis eenvoudig op «in tegenwoordigheid». Trouwens zien we niet dat artikel VI van dezelfde wet van 1816 zegt «De vrederechters en hunne griffiers zullen voor hunne adsistentie bij de veiling genieten eene vakatie...». Zegt artikel 2 niet «De publieke verkooping zal vervolgens... door den benoemden notaris... gehouden worden». En bepaalt artikel 7 niet: De verkoop van onroerende goederen zal overigens in alle de voorschreven gevallen geschieden naar hetgeen daaromtrent bij ordinaire publieke verkooping van onroerende goederen gebruikelijk is». Is ook de notaris niet een gerechtelijke mandataris? (Maton, Tw. Liquidations et Partage, nr. 62; R.P.D.B., Tw. Successions, nr. 1509).

Trouwens artikel 5 van het koninklijk besluit van 12 september 1822 schijnt het tegenovergestelde te laten verstaan, waar het zegt dat de notarissen «zullen in allen gevallen tien dagen voor het houden der eerste zitting voor den verkoop bepaald, mededeeling en opening te geven van de conditie of memorien van lasten waarop zullen plaats hebben de verkoopingen, mitsgaders van den voet, waarop zullen worden gedaan de boedelscheidingen die te hunnen overstaan moeten geschieden, en om den tot het houden van zulke verkooping en tot het doen dier boedelscheidingen te bepalen tijd, met de vrederegters te overleggen».

Onbetwistbaar is dat ook de notaris onder het toezicht valt van de vrederechter.

Maar iedereen is ook akkoord om te zeggen dat de aanwezigheid van de vrederechter niet vereist is bij al de verrichtingen van de vereffening en verdeling of van de verkoop (Timmermans, blz. 140, nr. 9: «C'est seulement à l'adjudication que la présence du juge de paix est requise par la loi». — De Page, dl. IX, nr. 1055: «Cette surveillance ne comporte d'ailleurs pas la présence du juge de paix à tous les actes, mêmes préparatoires, de la liquidation». Aldus is zijn aanwezigheid niet vereist bij het proces-verbaal der betwistingen, vermits de vrederechter geen macht heeft om daarin uitspraak te doen of tussen te komen (Kluyskens, Erfenissen, blz. 174, nr. 146; De Page, dl. IX, nr. 1055).

8. Nochtans, of men deze stelling al dan niet aanvaardt, ze is zonder belang, tenzij eventueel op disciplinair gebied tegenover de notaris.

Inderdaad schrijft de wet niet voor op welke wijze de vrederechter zich van zijn taak zal dienen te kwijten. De rechtbank heeft hem daaromtrent geen richtlijnen of injuncties te geven. Hij staat trouwens zelf onder toezicht van het openbaar ministerie (K. B. 12 september 1822, artikel 6). De vrederechter beoordeelt dus zelf op welke wijze hij zijn taak van toezicht zal uitoefenen.

Aldus bestaat er geen enkel bezwaar dat hij zich in der minne met de notaris zou verstaan betreffende

de dag en de plaats van de verrichtingen (Zie: Pas., 1854, II, 39, in nota; — Daniel Rousseau, Rev. dr. belge, dl. VIII, blz. 336-337).

Wat betreft de geldigheid en de regelmatigheid van de verrichtingen heeft de vraag of de vrederechter voorzitter is van de vergadering, of hij alleen bevoegd is om dag te stellen, enz. geen enkel belang, wanneer de vrederechter in feite zijn wettelijke opdracht heeft uitgevoerd. De wet schrijft betreffende de taak van de vrederechter geen enkel pleegvorm voor. Hij kan dit dus doen op zulke wijze dat hij zich akkoord verklaart met de wijze waarop de notaris de verrichtingen regelt.

9. Dit is ook de mening van Schicks en Vanisterbeeck, wanneer ze schrijven (dl. VI, nr. 60): «Le juge de paix intervient à cet acte (de vente)... comme fonctionnaire... Le juge de paix préside aux opérations de vente... il a la direction principale des opérations de la vente. Cette doctrine est contestée. Le juge de paix a-t-on dit n'est qu'un surveillant. S'il avait un rôle actif de la présidence, la loi ne dirait pas il fait surseoir, elle dirait: il surseoit. La loi ne dit pas que la vente est dirigée par le juge de paix. La vente a lieu par le ministère d'un notaire, en présence du juge de paix, et la loi réclame la présence de celui-ci pour qu'il veille à ce qu'il ne se fasse rien au préjudice des mineurs. Une intervention aussi limitée n'est pas attributive de la présidence de l'assemblée (Rev. prat. not., 1881, 727 et 728; 1880, 156; 1879, 655; Maton, V° Cahier des charges, n° 36, p. 752). L'argument déduit du texte est assurément excessif... *Aussi longtemps qu'aucun conflit ne se produit entre le notaire et le juge, c'est le notaire qui aura, en fait, la direction des opérations, c'est lui qui recevra les enchères et qui proclamera l'adjudication.* Le rôle du juge de paix sera borné à une simple surveillance. C'est qu'en effet ces opérations rentrent dans le ministère ordinaire des notaires et la loi n'a pas dérogé aux attributions de ce ministère, puisqu'elle veut que la vente se fasse conformément à ce qui est usité pour les ventes publiques ordinaires d'immeubles (art. 8). Mais, cette mission, le notaire l'exerce ici sous l'autorité du magistrat chargé de veiller aux intérêts des mineurs. Le juge de paix n'a pas seulement une mission de surveillance le chargeant de faire rapport au tribunal si les intérêts des mineurs paraissent lésés. L'article 7 dit qu'il fait surseoir, ce qui indique bien que le juge de paix a la haute direction des opérations et qu'il est le président de l'assemblée... Le juge de paix *laissera agir le notaire et n'interviendra qu'en cas de conflit...*»

10. We kunnen dus besluiten: aangenomen zelfs dat de vrederechter voorzitter is van de vergadering en de leiding heeft van de verrichtingen, schrijft nochtans de wet hem niet voor op welke wijze hij de hem opgelegde taak zal uitoefenen. Niets verzet er zich tegen dat hij de notaris met de feitelijke leiding van de verrichtingen belast, zolang hij niet van oordeel is te moeten tussenkomen in het belang van de minderjarigen of om de toepassing van de op straffe van nietigheid voorgeschreven formaliteiten te doen naleven. In geval van conflict primeert zeker de leiding van de vrederechter, die daarvoor van de vrederechter, die daarvoor van de wet het recht gekregen heeft de taak van de notaris te surveilleren, desnoods de betwisting tussen hem en de notaris voor de voorzitter te brengen of verslag te doen aan de rechtbank.

M. Van Balberghe.

(1) Wet tot tijdelijke wijziging van de rechterlijke inrichting en van de rechtspleging voor de hoven en rechtbanken (Staatsblad van 9 november 1919), verlengd tot de inwerkingtreding van de wet tot wijziging van de wetten op de rechterlijke inrichting, de bevoegdheid en de rechtspleging, door artikel 1 van de wet van 18 augustus 1928 (Staatsblad van 29 augustus 1928).

(2) Zie, J.T., 1922, 377, en R.P.D.B., Tw. Ministère public, n° 181.

(3) Loi du 25 octobre 1919, B.J., 1921, 481 en volg.

(4) B.J., 1921, 483-484.

(5) J.T., 1922, 327 en volg.

(6) Zie eveneens de samenvatting van de redenering van de heer De Ryckere, in R.P.D.B., Tw. Ministère public, n° 181, A.

(7) J.T., 1922, 333.

(8) Zie supra, n°s 2 en 3.

(9) Zie, B.J., 1924, 428 (Studie van de heer De Ryckere).

(10) Pas., 1932, II, 242.

(11) Handboek voor het burgerlijk procesrecht, deel I (1934), n°s 127 en 128.

(12) Van Bauwel, op. cit., blz. 192, nota 1.

(13) B.J., 1931, 151.

(14) R.W., 1934-1935, 1226.

(15) A. Le Paige, in welke gevallen is de mededeling van de zaak aan het openbaar ministerie voor de rechtbank van eerste aanleg verplichtend? R.W., 1934-1935, 1214, n° 5. - Verg. R.P.D.B., Tw. Ministère public, n°s 183 en 184.

(2) Pas., 1935, I, 133.

(17) Pas., 1935, I, 134, nota 2.

(18) Pas., 1935, I, 134, nota 3.

(19) Pas., 1935, I, 135, nota 1.

(20) Gent, 26 april 1922, J.T., 1922, 333; Luik, 10 december 1931, Pas., 1932, II, 242. Zie supra, n°s 5 en 7.

(21) Verbr., 31 januari 1935, Pas., 1935, I, 133.

(22) Zie supra, n° 9.

(13) Zie hierover verder.

(24) Zie eveneens verder de vraag of het openbaar ministerie mag zetelen in een kamer met drie rechters, wanneer het geen hoofd- of tussenkomende partij is, maar enkel om advies te geven.

(25) Verg. A. Le Paige, op. cit., R.W., 1934-1935, n° 8.

(26) Zie eveneens o.m. de mening van de heer R. Hayoit de Termicourt, en van de wetgever van 1937.

(27) J.T., 1922, 381.

(28) R. De Ryckere, Le ministère public et les chambres civiles composées de trois juges. B.J., 1924, 418 en volgende.

(29) B.J., 1934, 421.

(30) Zie hierna, n° 17.

(31) Propos sur le ministère public, R.D.P., 1936, 961 en volg.

(32) R.D.P., 1936, 1007.

(33) R.D.P., 1936, 1007, nota 4.

(34) R.D.P., 1936, 1008, nota 1.

(38) Zie hiervoor, nummers 9 en 14.

(36) Verg. Le Paige, in R.W., 1934-1935, 1217, n° 7: « Men zou het behouden van de noodzakelijkheid van de mededeling (kunnen) doen afhangen, niet van het bestaan buiten artikel 83 van een eenvoudige wettelijke, maar van het instellen door de wetgever, bij middel van een of meer bepalingen op speciale gebieden, van een volledige rechtspleging die gedeeltelijk onafhankelijk is van de gewone regels van het Wetboek van burgerlijke rechtspleging en in welke de mededeling als onontbeerlijk voorkomt. » Aldus in zaken van echtscheiding en scheiding van tafel en bed. « Dit criterium zal o.l. nog aanleiding geven tot moeilijkheden, daar het al of niet bestaan van zulke bijzondere rechtspleging steeds betwistbaar zal zijn. »

(37) R.D.P., 1936, 1011.

(38) Zie hiervoor, n° 12.

(39) Zie hiervoor, n° 17.

(40) Memorie van toelichting, Kamer van Volksvertegenwoordigers, Buitengewone zitting 1936, bescheid n° 101.

(41) Verslag, Kamer van Volksvertegenwoordigers, Zitting 1936-1937, bescheid nummer 70.

(42) Zie hiervoor.

(43) D.w.z. de zaken van echtscheiding en scheiding van tafel en bed. Zie W. 25 oktober 1919, cijfer III, gewijzigd door de wet van 7 augustus 1924.

(44) De heer De Winde bevestigde dus de stelling van het Hof van verbreking, en verwierp tevens deze van het Hof van beroep te Brussel (Zie hiervoor, n° 9; zie ook blz. 16).

(45) Vergaderingen van 23 en 24 december 1936.

(46) Senaat, zitting 1936-1937, bescheid n° 95.

(47) Senaat, zitting 1936-1937, bescheid n° 141.

(48) D.w.z. de zaken van echtscheiding, scheiding van tafel en bed, betreffende de staat der personen en de voogdij, van ontzetting.

(49) Zie art. 83, 6°, Rv.

(50) Samen met de zaken betreffende de staat der personen en de voogdijen, voorzien onder artikel 83, 1°, Rv., vormen deze gevallen degene voorzien in huidig cijfer VI van de wet van 25 oktober 1919.

(51) Dit was, maar uitgebreid, het voorstel van de heer R. Hayoit de Termicourt.

(52) ???

(53) Vergadering van 5 mei 1937.

(54) Nouvelles, Proc. civ., Tw. Organisation judiciaire, n°s 85, 244, 245 en 246.

(55) Précis (1944), dl. I, n° 225.

(56) Burg. procesrecht, dl. I, n° 798.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer bis. — 2 mei 1957.

Voorzitter : M. H. Janssens.

Rechters : M.M. L. Hernould en J. Cornette.

Advocaten : Mr. J. Castille en A. Debergh.

Bevoegdheid. — Uitbating van familiepension. — Handelsdaad. — Vordering ingesteld tegen pensionhouder. — Geen toepassing van artikel 3, 1° der wet op de bevoegdheid. — Bevoegdheid van de Rechtbank van Koophandel.

De overeenkomst gesloten tussen pensionhouder en pensiongast die volledig pension geniet is niet te beschouwen als een eenvoudige huurovereenkomst, doch als een complexe overeenkomst sui generis die met het hotelcontract dient gelijkgesteld te worden.

De uitbater van een familiepension die volledig pension aan zijn pensiongasten verschafft is een handelaar en de tegen hem uit hoofde van de bewuste overeenkomst ingestelde vorderingen vallen niet onder toepassing van artikel 3, 1° der wet op de Bevoegdheid, doch behoren integendeel tot de bevoegdheid van de rechtbank van koophandel in zoverre de vordering een waarde heeft welke die gesteld voor de bevoegdheid van de Vrederechters in handelszaken overtreft.

Plaitin t/ Vaneyck

Gezien de stukken van het geding o.m. .

1) het in regelmatige vorm voorgebrachte vonnis, waartegen beroep, verleend door de Heer Vrederechter van het Derde Kanton der Stad Antwerpen, in datum van 23 februari 1957;

Overwegende dat het beroep, aan de hand van de voorgebrachte stukken tijdig en in regelmatige vorm ingesteld, ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis ertoe strekte voor recht te horen zeggen dat de op 17 december 1956 door huidige geïntimeerde gegeven opzeg onwettig en strijdig is met de gebruiken; vervolgens de huurovereenkomst bestaande tussen partijen te horen verbreken en huidige geïntimeerde te horen veroordelen om aan huidige appellant te betalen, ten titel van schadevergoeding, een som van 7.636 fr. met de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Overwegende dat de Eerste Rechter zich terecht onbevoegd verklaard heeft om over deze eis te kennen;

Dat immers de kwestieuze overeenkomst niet als een huurovereenkomst dient aangezien te worden, welke als dusdanig onder de bevoegdheid van de Vrederechter zou vallen;

Overwegende dat geïntimeerde, welke een familiepension uitbaat, desbetreffend terecht doet gelden dat een dergelijke overeenkomst een complexe overeenkomst sui generis uitmaakt, welke dient gelijkgesteld te worden met een hotelcontract, omdat in deze overeenkomst begrepen is: een verhuring van zaken (verhuring der kamer), een verhuring van diensten (de verhuring van het personeel, vuur, licht), een verkoop (levering van voedsel) en een bewaargeving (van reisgoed en persoonlijke bezittingen); (De Page t. IV n° 4 litt. C);

Overwegende dat, wanneer men het geheel der ver-

plichtingen ontleedt waartoe geïntimeerde ingevolge de kwestieuze overeenkomst gehouden is, men tot de vaststelling moet komen dat het verschaffen van een kamer slechts van ondergeschikt belang is; dat immers het grootste deel van de bedongen prijs van 3.750 fr. per maand door geïntimeerde moet besteed worden aan de voeding van appellant, aan de bezoldiging van het personeel, aan de kosten van de verwarming en licht en aan al de andere prestaties die een pensioenhoudster aan een pensioengast verschuldigd is;

Overwegende dat het karakter der verhuring van de kamer, gelet op de belangrijkheid der andere te presteren verplichtingen, dus het juridisch karakter van deze hoofdzakelijke prestaties moet volgen;

Overwegende dat de uitbating van een familiepension, waar zoals in het hotelbedrijf volledig voedsel aan de pensioengasten of reizigers verschaft wordt, een commercieel karakter vertoont (Les Nouvelles - Droit Commercial T.I. n° 95);

Overwegende dat niet dient nagegaan te worden welke het doel is geweest dat appellant nagestreefd heeft bij het afsluiten van de kwestieuze overeenkomst; dat het volstaat vast te stellen dat uit de feitelijke gegevens der zaak, nl. de prijs en de belangrijkste prestaties, gebleken is dat men hier te doen met een overeenkomst die ten opzichte van geïntimeerde, oorspronkelijk verweerster, van commerciële aard is;

Overwegende derhalve dat het beroep als ongrond voorkomt en er dus geen aanleiding meer bestaat de door geïntimeerde gevraagde akte te verlenen;

Om deze redenen:

De Rechtbank,
Rechtdoende in hoger beroep en op tegenspraak;
Alle verdere en strijdige besluiten van de hand zijzende;

Na erover beraadslaagd te hebben;
Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Dienvolgens bevestigt het bestreden vonnis;
Verwijst appellant in de kosten van het beroep.

NOOT: De uitbater van een familiepension wordt vrij algemeen door rechtsleer en rechtspraak als een handelaar beschouwd, zodra hij aan zijn pensionisten volledig pension verschaft: aldus: Fredericq, t. I, blz. 69 en 92; Les Nouvelles, Droit commercial, t. I, n° 95, 172 en 743; Pand. belges, V° Auberge, Aubergiste, n° 73 en 74.

Bovenstaand vonnis beklemtoont in dit verband eveneens dat de overeenkomst gesloten tussen pensionhouder en pensionist als een complexe overeenkomst sui generis dient te worden beschouwd en geenszins een huurovereenkomst is; eerder dient ze met het hotelcontract gelijkgesteld te worden.

In dit verband dient aangestipt te worden dat rechtsleer en rechtspraak op verschillende punten de toepassing van de rechtsbeginselen in zake van het hotelcontract uitbreiden tot de rechtsverhoudingen die tussen pensionhouder en pensionist bestaan.

Zulks is o.a. het geval voor de in zake bewaargeving verzwaarde verantwoordelijkheid van de logement- en hotelhouder, opgelegd door artikel 1952 B.W., die bij analogie eveneens drukt op de uitbater van een familiepension (De Page, t. V, n° 245). Eenzelfde oplossing wordt door de rechtsleer voorgestaan in zake de toepassing van de korte verjaringstermijn

van zes maanden voorzien door artikel 2.271 B.W. op de rechtsvordering van de pensionhouder in betaling van het kostgeld hem verschuldigd voor de woning en de kost die hij verstrekt (De Page, t. VII, n° 1.340 en voetnoot 2).

Daartegenover staat dat de uitbater van een familiepension niet zou genieten van het voorrecht in het leven geroepen in het voordeel van de hotelhouder door artikel 20, 6° der wet van 16 december 1851 op de voorrechten en hypotheeken (De Page, t. VII, vol. 1, n° 230 en het aldaar aangehaalde vonnis van de burgerlijke rechtbank Gent, 12 januari 1910, B.J., 1910, 380).

D. B.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE TONGEREN

1 april 1957.

Alleen rechtsprekend rechter: M. L. Driessen.

Substituut Procureur des Konings: M. Meers.

Advocaten: Mrs Thoné, Delva en Beyart.

Taalgebruik in gerechtszaken. — In de Brusselse agglomeratie opgemaakt proces-verbaal. — Stuiting van de verjaring.

Krachtens art. II van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken moeten de processen-verbaal in de Brusselse agglomeratie worden opgemaakt in de Franse of in de Nederlandse taal naarmate degene, die er het voorwerp van uitmaakt, d.w.z. die bekend wordt, het Frans of het Nederlands bezigt voor zijn verklaringen en, bij gebreke van verklaring, volgens de noodwendigheden van de zaak.

Overeenkomstig de geest van de wet moet in elk in de Brusselse agglomeratie opgemaakt proces-verbaal aan het verhoor van de verdachte diens uitdrukkelijke verklaring van taalkeuze voor de rechtspleging voorafgaan.

Wanneer gehandeld is in strijd met het bovenstaande moet het niet in de voorgeschreven taal opgemaakte proces-verbaal krachtens art. 40 van voormelde wet nietig worden verklaard en die nietigheid heeft de nietigheid tengevolge van de daarop steunende procedure.

De in het derde lid van voornoemd art. 40 bedoelde stuiting van de verjaring grijpt niet plaats op het ogenblik van het ontstaan van de nietig verklaarde akte maar eerst op de datum van de nietigverklaring van die akte.

Ministerie van Financiën en O.M. t/ De Buck, Samyn en Derveaux.

Herzien het vonnis van de Rechtbank van Verviers in dato 13 juni 1956, waardoor de zaak naar deze rechtbank verzonden werd;

Ontvankelijkheid.

A. Nietigheid op grond der wet van 15 juni 1935 op het gebied der talen in gerechtszaken.

Overwegende dat het proces-verbaal, ten grondslag liggend van de vervolging, door de beëdigde agenten

van de fiscus werd opgesteld de 23 april 1954, te Brussel in de Franse taal;

Overwegende dat, luidens art. 11 der wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, de processen-verbaal in de Brusselse agglomeratie moeten opgesteld worden in de Franse of in de Nederlandse taal, naargelang diegene die er het voorwerp van uitmaakt, t.t.z. die bekeurd wordt (Parlem. Hand. Kamer, 1933-34, blz. 1444 en 1446) — het Frans of het Nederlands bezigt voor zijn verklaringen, en bij gebreke aan zulke verklaring, volgens de noodwendigheden van de zaak;

Overwegende dat, overeenkomstig de geest der wet, in ieder proces-verbaal, opgesteld in de Brusselse agglomeratie aan de ondervraging van ieder betichte dezes uitdrukkelijke verklaring van taalkeuze voor de rechtspleging moet voorafgaan (Lindemans - Taalgebruik in gerechtszaken, Algem. Pract. Rechtsverzameling nr 174, al. 4) — dat zulks niet vereisen praktisch zou neerkomen op het overlaten der keuze van de rechtsplegingstaal aan de willekeur van de verbaliserende agent; — dat deze regel met des te meer reden geldt wanneer de te bekeuren persoon woonachtig is en in feite verhoord wordt buiten bedoelde agglomeratie en in een ééntalige landstreek;

Overwegende dat, in casu, deze grondregel der wet volledig werd verwaarloosd en dat deze tekortkoming vanwege de verbalisanten des te klaarblijken is daar de drie betichten allen woonachtig zijn in een uitsluitend Nederlands-talige landstreek en in het Frans werden ondervraagd, terwijl nochtans een hunner het Frans niet eens verstaat;

Overwegende dat de bewering van beide verschijnende betichten, alsof de Franse taal hun praktisch bij de ondervraging werd opgedrongen door de verbalisanten, aannemelijk voorkomt, vermits ter zitting van 4 maart 1957, is gebleken dat één van de twee verbalisanten nl. Deprez Henri, alleen de Franse taal machtig is;

Overwegende dat ook volgens de noodwendigheden der zaak het proces-verbaal in het Nederlands diende te worden opgesteld, zowel omwille van de woonplaats van de betichten als omwille van de taal in dewelke de aanvragen « om prioriteitsattest en vergunning bij invoer » waren opgemaakt;

Overwegende dat ieder proces-verbaal, opgesteld in een andere taal dan deze opgelegd door de wet van 15 juni 1935, overeenkomstig art. 40 van de wet, ambtshalve nietig moet worden verklaard; dat de nietigheid van het proces-verbaal van 23 april 1954 de nietigheid meebrengt der navolgende er op steunende proceduur en de ingeleide vordering dienvolgens niet ontvankelijk is;

B. Verjaring.

Overwegende dat betichte Derveaux, na inroeping der nietigheid op grond van de taalwet, ter zitting van 5 november 1956, verklaard heeft vrijwillig te verschijnen, doch opwerpt dat de vervolgingen verjaard zijn bij gebreke van enige stuiting binnen de drie jaren na de feiten welke plaatsgrepen tussen 30 mei en 12 oktober 1951, aanvoerende dat zijn vrijwillige verschijning de eerste verjaringstuitende akte is;

Overwegende dat het Beheer ten onrechte meent dat de verjaring werd gestuit op 23 april 1954 door het op die datum opgesteld proces-verbaal;

Overwegende immers dat, indien luidens art. 40 al. 3 van de wet van 15 juni 1935, de krachtens die wet nietig verklaarde akten, de verjaring inderdaad stuiten, dient te worden opgemerkt dat de in dit artikel bedoelde stuiting, — in strijd met een zekere vroegere

rechtspraak, — niet gebeurt op het ogenblik van het ontstaan der nietig-verklaarde akte maar slechts plaatsgrijpt op de datum van de nietigverklaring van die akte — (Verbrek. 6 april 1949, Pas. 1949, I; 269) — in casu op heden;

Overwegende dat het Beheer niet aantoonde noch beweert dat voor huidig vonnis een andere verjaringstuitende daad werd gesteld binnen de drie jaar vanaf de betwiste feiten en de verjaring van de penale verordening dus is ingetreden;

.....

NOOT. — Bovenstaand vonnis is in kracht van gewijsde gegaan.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE KORTRIJK

16 februari 1957.

Voorzitter : M. A. Van Lerberghe.

Referendaris : M. Vandekerckhove.

Advocaten : Mrs Van den Berghe en Delagrange.

Faillissement. — Indiening van vordering. — Gebruik der talen.

De indiening van een schuldvordering in een faillissement gedaan in de wettelijke vormen van de artikelen 496 en 498 faillissementswet, staat volgens sommigen gelijk met een dagvaarding en maakt volgens anderen een dagvaarding uit.

Deze indiening valt dienvolgens hetzij onder artikel 2 van de wet op het gebruik der talen van 15 juni 1935, zo de indiening tot betwisting leidt, hetzij onder artikel 9 dezer wet, zo de indiening wordt aanvaard.

De indiening moet derhalve voor de rechtbank te Kortrijk geschieden in de Nederlandse taal, op straffe van ambtshalve uit te spreken nietigheid (artikel 40 wet van 15 juni 1935).

Paulus t/ Mr Delagrange (faillissement
N.V. Etablissement Rosiers.)

Gehoord de heer Rechter-Commissaris in zijn verslag ter openbare zitting;

Overwegende dat Paulus August zijn opneming in het gewoon passief vordert voor 23.450 fr. hoofdens verkoop en levering van waren;

Overwegende dat de aangifte van een schuldverordening in het faillissement, gedaan in de wettelijke vormen van artikelen 496 en 498 F.W. volgens sommigen gelijkstaat met een daging en volgens anderen een daging uitmaakt (gelijkstaande met een daging : Lyon-Caen et Renault, 3e druk, T. VII, n° 273, blz. 256 met noot 1; Fredericq, T. VII, n°s 222 en 226 met rechtspraak; volgens de anderen een daging uitmakend : Cass. Fr. 17 jan. 1893, S. 1894, I, 113 met noot Labbé; R.P.D.B. V° Faillite n° 1797) in elk geval de procedurevorm is voor het aanhangig maken van de eis tot betaling der inschuld;

Overwegende dat deze aangifte dienvolgens valt hetzij onder art. 2 der wet op de talen van 15 juni 1935, zo de aangifte tot betwisting leidt, hetzij onder artikel 9 dezer wet, zo de aangifte aanvaard wordt;

Overwegende dat in elk geval de aangifte dienvolgens, op straffe van nietigheid van ambtswege uit te spreken (artikel 40) voor de rechtbank van Kortrijk moet gebeuren in de Nederlandse taal;

Overwegende dat de aangifte, in de Franse taal gesteld, dienvolgens nietig is,

Om deze redenen :

de Rechtbank, alle andere besluiten afwijzend,
Verklaart de vordering van Paulus August nietig ;
kosten ten zijnen laste ;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niet-
tengstaande elke voorziening en zonder borgstelling.

INGEZONDEN BIJDAGEN

WAS HIJ LINKSHANDIG ?

*Wij delen hieronder uittreksels mede van een belang-
rijk en origineel deskundig verslag dat opgesteld werd
door de Heren psychiaters Dr. C. Andersen en Dr. J.
Raveschot in een gewichtige strafzaak.*

*Het kwam er op aan te bepalen of de verdachte al
of niet linkshandig was. Dergelijke onderzoeken zijn
uiterst zeldzaam en wij zijn dan ook overtuigd dat het
hieronderstaande verslag de belangstelling zal wek-
ken van penalisten en criminologen.*

* * *

Wij werden samen door de Heer Onderzoeksrechter
als deskundigen aangesteld, met de opdracht uit te
maken of een persoon rechts- of linkshandig was.

Naar ons weten was het de eerste maal dat derge-
lijke opdracht gegeven werd en daar toevallig het
geval enkele bijzondere aspecten vertoonde, meenden
wij dat een bredere kennisgeving ervan verrechtvaardigd
was.

* * *

Uit de studie van het bundel blijkt voor ons onder-
werp van belang dat NN. verdacht wordt betrokken te
zijn bij een moordzaak. Het leek wel van belang te
weten of verdachte rechts- of linkshandig was.

Wij hebben verdachte drie opeenvolgende dagen
onderzocht en wel de 15e, 16e en 17e april 1957.

Een eerste vereiste tot het welslagen van de onder-
zoeken op de « handigheid » is dat de proefpersoon niet
vermoedt welke bedoeling men bij de opdrachten heeft.
Wij menen daarin geslaagd te zijn; zodat de uitslagen
van ons onderzoek betrouwbaar zijn.

1. Tijdens het gesprek is het ons de eerste maal
vooral de derde dag opgevallen dat hij meest gebaren
maakt met de linkerhand en -arm.

2. Het fysisch onderzoek wijst op geen noemens-
waardige aanduiding voor een overheersing van de
ene zijde op de andere. Alleen bij één dynamometrisch
onderzoek duwde hij 2 kgr meer met de linkerhand
(35 kg tegen 33 kg).

3. De verschillende proeven op de « handigheid »
wijzen uit :

a. In de eenhandige proeven als wrijven, gooien,
knippen, oprapen, prikken, garen opwinden, dat hij
meer geoefend is rechts en spontaan eerst de rechter-
hand gebruikt, maar dat hij ook motorisch goed be-
gaafd is links.

b. In de tweehandige proeven, waarbij vooral belang
gehecht werd aan de drie opeenvolgende dagen uit-
gevoerde proeven van het « spitten » en « het-hanteren-
van-de-kolenkit » konden wij hem geen enkele maal
betrappen op het geven van de voorkeur aan de linker-
hand.

4. Bij het zoeken der « dominantie » op de andere
gebieden vonden wij :

a. Dat hij spontaan toegaf, wat tevens tijdens de
proeven reeds gebleken was, dat hij beter en vlotter
handelde met het linkerbeen en de linkervoet, dan met
de rechter, zodat hij linksbenig is.

b. Dat hij spontaan toegaf, meest en liefst te tele-
foneren met de hoorn aan het linkeroor. Hoewel wij
niet beschikken over de nodige apparatuur om een
grondiger ooronderzoek te doen, wordt het vermoeden
gewekt dat hij linksorig is.

c.. Dat hij spontaan toegaf, wat tevens bij de enkele
proeven gebleken was dat hij beter en vlotter zag met
het linker oog. Zodat, hoewel wij de apparatuur missen
om de zekerheidsproeven te doen volgens Jaspers, wij
mogen aanemen dat hij linksorig is.

N.B. — Bij oefeningen waarbij oog en hand gebruikt
worden, als karabijschieten, een naald rijgen, deed hij
de bewegingen voor met het rechteroog en de rechter-
hand, wat wijst op de overheersende waarde van de
rechterhand.

Bespreking.

Uit dit alles moeten wij aannemen :

a. Dat deze motorisch goed begaafde man genot-
ypisch voorbestemd was om linkshandig te zijn.

b. Dat de levensomstandigheden, met hun aansporing
tot het rechtshandig worden, hem inderdaad pheno-
typisch rechtshandig deden opgroeien.

c. Dat nochtans wat het been, de voet, het oog en
het oor betreft, hij en genotypisch en phenotypisch
links georiënteerd was en bleef.

Daaruit volgt wat betreft de « handigheid » :

a. Dat bij de handelingen die geen oefening vergen,
als bij het gebaren maken, hij eenvoudig links gebleven
is.

b. Dat hij bij alle onderzochte ingeoefende handel-
ingen spontaan niet alleen practisch rechtshandig is
maar ook rechts handiger.

c. Dat het weinig waarschijnlijk is maar niet absoluut
uitgesloten dat hij tot de meer archetypische links-
handige handelingen kan teruggrijpen, wanneer in een
toestand van paniek de omstandigheden een links-
handige handeling induceren.

d. Dat het uit het onderzoek naar de handigheid
onmogelijk is te verklaren welk voorwerp in de rechter
en welk voorwerp in de linkerhand zal gehouden
worden, wanneer onderzochte twee voorwerpen tege-
lijk in handen draagt.

Des te meer dat andere factoren, dan de handigheid,
mede voor die keuze bepalend zijn.

* * *

Commentaar bij het onderzoek.

1. Bij het fysisch onderzoek hebben wij het afmeten
van de lengte en de omvang der verschillende segmen-
ten en de dynamometrie.

2. De een- en tweehandige proeven werden gekozen
naar de Nederlandse auteurs Heysters en van Straaten.

Zij zijn inderdaad zeer willekeurig gekozen, hoewel
hun bruikbaarheid aanwijst dat de keuze te verant-
woorden is. Andere deskundigen kunnen echter hele
reeksen andere gelijkwaardige proeven opstellen. In
ons geval is echter, menen wij, de discussie over de
keuze van de proeven van bijkomstig belang, gezien
de grote vastheid van de bekomen uitslagen.

3. Als proeven voor het zoeken van de been- en
voetdominantie gebruiken wij : het zoeken van een

trap met gesloten ogen, het schoppen en het hinken.. Na het beëindigen der proeven gaf hij toe linksvoetig te zijn.

4. Het ooronderzoek werd gedaan klinisch met de bepaling der gehoorscherpthe met een uurwerk en een vork.

Een audiometrisch onderzoek b.v. ware zeker aangewezen geweest. Nu konden wij niet verder komen dan tot een vermoeden, hoewel na het beëindigen der proeven hij toegaf linksorig te zijn.

5. De oogproeven bestonden in het meten van de gezichtsscherpte, het onderzoek van het gezichtsveld, het laten kijken door een lange buis en door een opening in een groot karton.

De apparatuur om de proeven te doen volgens Jaspers, vraagt niet alleen een donkere kamer, maar ook een zo ingewikkelde elektrische instelling, dat de proef enkel uitvoerbaar blijkt in een psychologisch laboratorium.

Na het beëindigen der proeven gaf hij toe linksorig te zijn.

Wij menen dat in het kader van de gevangenis, niet anders kon gehandeld worden, des te meer dat het doel van het onderzoek moest verborgen blijven.

Commentaar bij de bespreking.

De termen genotypisch en fenotypisch worden hier wel enigszins gebruikt in een bijzondere betekenis, om goed de mening te vertolken, dat de proefpersoon zich anders voordeed dan hij zich genotypisch had kunnen voordoen en zelfs anders dan verwacht kon worden dat hij zich voordeed.

Voor zover men van een mendelse overerving van de lateralisatie zou durven spreken, zou men met Mijsberg kunnen denken dat de proefpersoon een heterozygote linkshandige is. Blijkbaar gedraagt zich dan deze voor de rechtshandigheid niet volkomen recessief, zodat die heterozygote linkshandige, bij sommige handelingen zijn rechterhand een iets belangrijker functie zou kunnen toebedelen dan de linkerhand.

Commentaar bij de besluiten.

1. Het was meenden wij niet uitgesloten dat, wanneer de persoon in paniektoestand kwam en dat wanneer de omstandigheden een linkshandige handeling induceerden, die persoon kon teruggrijpen naar houdingen die genetisch ouder zijn, archetypische houdingen, nauwer verbonden aan de genotypische dominantie.

Wij wisten een rechtshandige moordenaar, links het dodend wapen hanteren omdat het slachtoffer zo geborgen zat, dat het met de rechterarm niet met voldoende kracht kon bereikt worden. Wij meenden dat iemand behept met de structuratie van de door ons onderzochte persoon, in zekere omstandigheden nog gemakkelijker links zou werken dan een eigenlijke rechtshandige.

2. Wanneer gelijktijdig twee voorwerpen gedragen worden, is het begrijpelijk dat de handigheid wel een zeker belang heeft bij de keuze van het voorwerp, dat door de ene of de andere hand zal vastgehouden worden.

Men moet echter ook rekening houden bv. met de toevallige plaats, vorm en grootte van de twee voorwerpen; met de toevallige plaats waar die voorwerpen moeten gebracht worden, met de vermoeienis die de voorwerpen van hand doet verhuizen, met de onmiddellijke bedoelingen van de persoon, enz.

Hadden wij ons opstel niet moeten beginnen met het geven van een bepaling van de «handigheid»?

Nemen wij bv. een bepaling naar Ludwig. De handigheid is de gave, die bepaalt dat in het dagelijks leven de bevoorrechte hand meer gebruikt wordt dan de andere en dat bij natuurlijke handelingen, die het gebruik van de twee handen vragen, de bevoorrechte hand het moeilijkste deel opknapt.

Wij hebben dan wel een bepaling gegeven die zo vaag is dat zij wel niemand ontstemt maar ook niemand bevredigt.

Zelfs op een zo beperkt gebied blijkt onze mensenkennis nog zeer gering en moeten onze bestatigingen individueel blijven.

Wij danken daarbij Juffrouw Monique Janssens, psychologische assistente, die ons bij het verrichten der proeven ter zijde stond.

Dr. C. Andersen en Dr. J. Raveschot.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie van de Balie van Antwerpen

Bezoek aan de ateliers van kunstschilders Floris Jespers en Bert Hildebrand

Het bestuur van de Vlaamse Conferentie richt dit jaar een reeks geleide bezoeken in aan de ateliers van enkele der meest representatieve onzer Antwerpse kunstschilders.

Als eerste van deze activiteiten stond op het programma het atelier van kunstschilder Floris Jespers, op de Tunnelplaats, dat op zaterdag 2 november l.l. werd bezocht.

Na een hartelijk onthaal door de kunstschilder en zijn echtgenote, leidde de heer Jespers ons rond in een zeer ruim atelier, waar de ontzaglijke vrucht van een leven gewijd aan de kunst opgestapeld was.

Uiterst boeiend en leerzaam was de ontwikkeling van deze veelzijdige kunstenaar, welke zo duidelijk gevolgd kon worden bij de bezichtiging van de doeken uit zijn verschillende «periodes».

Vooraf zijn recent schilder- en beeldhouwwerk, dat de indrukken door de kunstenaar meegebracht uit Belgisch-Congo weergeeft, viel fel in de smaak.

Daarnaast waren het vooral de massale panelen door de heer Jespers ontworpen en gewijd aan het Congothema, panelen bestemd voor de komende Wereldtentoonstelling, welke de aandacht en belangstelling van de bezoekers opwekten.

Vermoeid maar zeer voldaan namen de bezoekers, welke reeds van 11 uur in het atelier vertoefden, tenslotte rond 2 u. 30 afscheid van de schilder en zijn echtgenote.

Als tweede slachtoffer van de picturale belangstelling van de Antwerpse balie fungeerde de heer Hildebrandt, wiens gezellig atelier in de Beggaardenstraat op 23 November l.l. gastvrijheid verleende aan de Vlaamse Conferentie.

Op een werkelijk zeer sympathieke wijze werden wij aldaar welkom geheten, rond 11 uur, door de kunstschilder en zijn ega, waarna de heer Hildebrandt ons onvermoeibaar toelichting gaf bij het tonen van zijn talrijke olieverfschilderijen, wastekeningen en glasschilderingen, alle een stille getuigenis van de volledige beheersing door de kunstenaar van materie en kleur en van zijn geraffineerde en uiterst gevoelige weergave van de problemen van het leven.

Vooraf de serie wastekeningen, gewijd aan het thema « Don Quichotte », en waarin de kunstenaar de talrijke levensproblemen van de moderne mens uitdrukt, wekten bewondering en enthousiasme.

Het is dan ook slechts node dat de laatste confraters afscheid namen in de reeds vergevorderde namiddaguurtjes, van het sympathieke echtpaar Hildebrandt.

Melden wij nog dat het atelier van kunstschilder Antoon Marstboom op het programma staat op zaterdag 14 december e.k.

P. H.

De Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent op bezoek bij het N.I.R.

In het jaarprogramma van de Vlaamse Conferentie wordt naast de activiteiten die verband houden met het beroep ook gezorgd voor ontspanning die ten dele wordt uitgewerkt door een paar groepsuitstappen.

De 9 november 1957 werd op initiatief van de voorzitter Mr Jan Ronse een bezoek aan de Vlaamse televisie Studio's belegd.

Naast de traditioneel ingeburgerde confraters vergezeld door hun vriendelijke dames, doken heel wat jongeren op.

Een autocar bracht ons in een gulle schooluitstap-atmosfeer tot aan het N.I.R.-gebouw te Brussel waar we door dhr Raymond Brulez namens dhr Dir. Jan Boon en door dhr Bert Leysen, directeur van de Vlaamse Televisie werden opgewacht. Van den beginne af deden zij iedere nieuwsgierige illusie over de uitgebreidheid en technische volmaaktheid der Vlaamse televisie uit onze verbeelding verdwijnen.

Directeur Bert Leysen zorgde voor de rondleiding in de T.V. studio's.

Bij het betreden van het « plateau » (opname-studio), gelondd tusschen de opnametoestellen met vierledige lenzenkop, schermen, belichtingsdozen, spots, werd de aandacht afgeleid door de strakke aanwezigheid van twee rijkswachters in ornaat, zwijgzaam en onverschillig het oneindige en ongenaakbare instarend zoals ze kunnen aangetroffen worden in de gehoorzaal van een boetstraffelijke rechtbank; zij werden door de T.V. gehuurd van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en dienden als figuranten (het enige waartoe zij door de T.V. mogen aangewend worden) voor de verwezenlijking van een reportage die op dat ogenblik werd gemonteerd over het folkloristisch Dendermondse « dievenkarretje », wiens knarsende en waggelende houten spaakwielen enkele dagen te voren de laatste toeren rond hun verroeste as draaiden.

Het kwam vlug duidelijk voor dat het opnameplateau dan ook slechts dienstig is voor opnamen met een beperkt scenario, daar de kleine ruimte de uitgebreide bewegingsmogelijkheid van de camera's niet toelaat.

Het plateau staat rechtstreeks in verbinding met een nevenliggende uiterst benepen ruimte: de centrale voor regie en montage en uitzending; vandaar uit wordt ieder acteur, ieder camera, kortom iedere beweging op het plateau bevolen en tevens het uit te zenden beeld gekozen, gemoduleerd en ingelast om daarna op antenne te worden gezet.

Het zijn werkelijk de hersenen van het T.V.: volzet met ingewikkelde instrumentenborden, licht- en klankklavieren, mikro's en luidsprekers, kabeltrossen, een stel T.V. schermen, dit alles bediend door een groep personen als regisseur, scriptgirl, monteur, beeldmodulator en inlasser, geluidsregisseur, die allen op de

meest nauwkeurige wijze dienen samen te werken met de bedienaars van het plateau en van de cinematografie.

Een identieke installatie is ondergebracht in de T.V.-reportagewagens.

De heer Bert Leysen is er in geslaagd doorheen deze rondleiding de aandacht gaande te houden, hij heeft voor onze eerder minder technische aangelegde geesten de werking van de T.V. op een bevattelijke wijze uiteengezet. Na op de beperkte uitrusting en de beslommerende moeilijkheden te hebben gewezen heeft hij ons tevens kunnen overtuigen van de vaardigheid en de scheppende kracht van de Vlaamse T.V.-ploeg.

Het afscheid van de directeur van de Vlaamse T.V. was dan ook zeer hartelijk.

Daarop werd het een wedloop door de lokalen van het Radio gedeelte, opgeluisterd door een overvloedige woordenhagel van technische gegevens waarover de anonieme gids niet tot struikelen kon worden gebracht.

Rond wit geschuurde tafeltjes van een antiek restaurant aan de rand van het Ter Kamerenbos werd zalig genoten van de Brusselse lambiks en van de brabantse platte kaas met ajuintjes. We merkten er vlug dat de voorzitter een wetenschappelijke kennis vertoont bij het oplossen van culinaire problemen, dat de secretaris een moederlijke zorg koestert voor de jongeren en dat onze penningmeester de tenor is van de Vlaamse Conferentie en daarbij het talent bezit van een betoverend dirigent en dat de jongeren zich bij de ouderen thuis voelen.

Uiteindelijk heeft ons deze gezellige uitstap de prestaties van mensen met andere beroepsbezigheden leren waarderen, en hebben zij onze sympathie gewonnen doordat zij ons hebben getoond dat verrijking en verruiming van ons cultuurpatrimonium ten grondslag ligt aan het doordrijvend enthousiasme dat hen bezielt.

Intussen werd de gelegenheid geboden met de confraters een levend contact tot stand te brengen om alzo de confraterniteit in genegenheid, waardering, sympathie en vriendschap om te zetten.

J. V. H.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 oktober - 31 oktober 1957)

I. Staats- en Administratief Recht.

1. *Zelfstandige kas voor Oorlogsschade.* — Het M.B. van 24 augustus 1957 (S. 1 oktober 1957, 6941) stelt de voorwaarden en modaliteiten vast van de uitgifte ener vijfde reeks obligaties aan toonder door de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade.

2. *Openbare Entrepôts.* — Bij de K.Ben. van 27 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6943, 6945, 6947, 6949, 6951, 6954, 6955, 6957) worden sommige wijzigingen aan de bijzondere reglementen van de Openbare Entrepôts te Aalst, Antwerpen, Brussel, Kortrijk, Namen, Oostende, Verviers en Moeskroen, goedgekeurd.

3. *Ministerie van Justitie.* — Bij K.B. van 14 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6959) wordt het K.B. van 14 februari 1956 tot vaststelling van de schalen

verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Justitie gewijzigd en aangevuld.

4. *Invoer.* — Bij M.B. van 28 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6961) wordt het M.B. van 11 september 1957 houdende schorsing van de verplichting tot overlegging van een vergunning bij de invoer van bepaalde goederen gewijzigd.

5. *Landsverdediging.* — Bij K.B. van 23 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6961) wordt een korps der officieren van de troepen van de gezondheidsdienst opgericht.

6. *Landsverdediging.* — Het K.B. van 23 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6962) stelt voor het jaar 1957 het aan te werven maximum getal officieren van het aanvullingskader vast.

7. *Ministerie van Koloniën.* — De wet van 28 september 1957 (S. 3 oktober 1957, 7000) stelt de begroting van het Ministerie van Koloniën voor het dienstjaar 1957 vast.

8. *Openbare Entrepôts.* — Bij de K.Ben. van 4 oktober 1957 (S. 6 oktober 1957, 7053, 7055, 7057, 7059, 7061, 7063) worden sommige wijzigingen aan de bijzondere reglementen van de Openbare Entrepôts te Aarlen, Brugge, Charleroi, Mechelen, Nieuwpoort en Sint-Niklaas goedgekeurd.

9. *Landbouw.* — Bij M.B. van 28 september 1957 (S. 6 oktober 1957, 7066) wordt het M.B. van 16 augustus 1957 betreffende de tussenkomst van het Landbouwfonds inzake de in de mouterijen gebruikte mout en gerst gewijzigd.

10. *Landbouw.* — Bij K.B. van 5 oktober 1957 (S. 7-8 oktober 1957, 7083) wordt het K.B. van 12 september 1956 betreffende de insectenetende vogels en de vogelvangst gewijzigd.

11. *Financiën.* — Bij K.B. van 30 september 1957 (S. 7-8 oktober 1957, 7085) worden de obligaties van de koloniale schuld 3,5 % 1957 omgeruild tegen nieuwe obligaties.

12. *Waterwegen.* — Het K.B. van 25 september 1957 (S. 9 oktober 1957, 7130) wijzigd, ter zake van zekere bijzondere reglementen, het K.B. van 7 september 1950 houdende bijzondere reglementen voor bepaalde waterwegen.

13. *Internationale Overeenkomst.* — De wet van 29 maart 1957 (S. 10 oktober 1957, 7144) keurt de op 7 november 1952 te Genève ondertekende internationale overeenkomst om de invoer van handelsmonsters, handelsstalen en reclamematerialen te vergemakkelijken, goed.

14. *Ministerie van Justitie.* — Het K.B. van 24 september 1957 (S. 10 oktober 1957, 7161) stelt het tijdelijk kader van het personeel van het hoofdbestuur van het Ministerie van Justitie voor 1957 vast.

15. *Ministerie van Justitie.* — Het K.B. van 24 september 1957 (S. 10 oktober 1957, 7161) wijzigd het organiek kader van de algemene diensten van het Ministerie van Justitie voor wat de dienst «materieel» betreft.

16. *Landbouw.* — Het M.B. van 1 oktober 1957 (S. 11

oktober 1957, 7189) stelt het bedrag der premieën vast, toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk zekere melkderivaten voortbrengen.

17. *Verkeerswezen.* — *Electrische installaties.* — Het K.B. van 16 september 1957 (S. 11 oktober 1957, 7190) wijzigd, wat de na te leven voorwaarden bij het aanleggen van bovengrondse electrische leidingen betreft het K.B. van 29 juni 1935 houdende aanvulling van de algemene verordening inzake electrische installaties vervat in het K.B. van 28 december 1931.

18. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het K.B. van 4 september 1957 (S. 11 oktober 1957, 7207) wijzigd het Regentsbesluit van 5 september 1946 houdende vaststelling van het organiek kader en van de weddeschalen van het personeel van het Ministerie van Verkeerswezen.

19. *Volkshuisvesting.* — Bij K.B. van 20 september 1957 (S. 11 oktober 1957, 7208) wordt de Hoge Raad voor de volkshuisvesting en de volkswoningen afgeschaft.

20. *Ministerie van Economische Zaken.* — Het K.B. van 30 september 1957 (S. 12 oktober 1957, 7225) wijzigd het organiek kader van het Ministerie van Economische Zaken.

21. *Ministerie van Economische Zaken.* — Het K.B. van 8 oktober 1957 (S. 12 oktober 1957, 7226) regelt de toekenning van de graad van corrector-tekenaar bij het Ministerie van Economische Zaken.

22. *Financiën.* — Bij K.B. van 10 oktober 1957 (S. 12 oktober 1957, 7235) wordt de Minister van Financiën ertoe gemachtigd onder door hem vast te stellen voorwaarden schatkistcertificaten uit te geven tegen een rente van 5,5 % 's jaars.

23. *Financiën.* — Het M.B. van 10 oktober 1957 (S. 12 oktober 1957, 7236) stelt de modaliteiten vast van de uitgifte van 5,5 % schatkistcertificaten 1957-1963.

24. *Volksgezondheid.* — Het K.B. van 28 september 1957 (S. 13 oktober 1957, 7266) stelt het bedrag en de voorwaarden van toekenning van de door de Staat verleende subsidies voor het bouwen en inrichten van medisch-paedagogische gestichten voor opvoedbare onvolwaardige kinderen vast.

25. *Volksgezondheid.* — Het K.B. van 28 september 1957 (S. 13 oktober 1957, 7267) stelt de voorwaarden vast waaronder de Staat in de kosten voor onderhoud en behandeling van personen die aan hersenverlamming lijden, tussenkomt.

26. *Volksgezondheid.* — Het M.B. van 30 september 1957 (S. 13 oktober 1957, 7268) stelt de voorwaarden vast, die de gestichten die kinderen, lijdend aan hersenverlamming herbergen en verzorgen moeten vervullen om toelagen van de Staat te kunnen genieten.

27. *Ministerie van Economische Zaken.* — Bij K.B. van 25 september 1957 (S. 16 oktober 1957, 7312) wordt het K.B. van 10 april 1954 tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand aangevuld.

28. *Landbouw.* — Bij K.B. van 3 augustus 1957 (S. 17 oktober 1957, 7344) worden maatregelen, voorge-

schreven tot bestrijding van het aardappelkystenaaltje (*Heterodera rostochiensis*). Het is verboden meer dan 1 maal om de drie jaar op eenzelfde plaats aardappelen of tomaten te verbouwen.

Strafbepalingen zijn voorzien.

29. *Landbouw*. — Het M.B. van 20 september 1957 (S. 17 oktober 1957, 7345) stelt de aan de nationale dienst voor afzet van land- en tuinbouwproducten voor keuring van boszaden en bosplanten verschuldigde vergoedingen vast.

30. *Financiën*. — *Nationale Bank van België*. — Bij K.B. van 1 oktober 1957 (S. 17 oktober 1957, 7347) worden de aan de statuten van de Nationale Bank van België aangebrachte wijzigingen goedgekeurd.

31. *Landsverdediging*. — Bij K.B. van 11 oktober 1957 (S. 17 oktober 1957, 7349) wordt het K.B. van 20 februari 1951 betreffende de werving, de vorming en de bevordering van de officieren der actieve kaders van de gezondheidsdienst, gewijzigd.

32. *Economische Zaken*. — Bij M.B. van 24 september 1957 (S. 18 oktober 1957, 7372) worden de modellen van elektrische meters goedgekeurd.

33. *Landsverdediging*. — Bij K.B. van 17 oktober 1957 (S. 18 oktober 1957, 7374) wordt de werkelijke diensttijd van de dienstplichtigen behorende tot de klasse 1955 en tot de volgende klassen bepaald.

34. *Rijkswerkklidenkas*. — Bij K.B. van 3 oktober 1957 (S. 19 oktober 1957, 7327) wordt het K.B. van 1 juli 1937 houdende de statuten van de Rijkswerkklidenkas gewijzigd.

35. *Binnenlandse Zaken*. — *Wedden van Gemeentesecretarissen enz.* — Bij K.B. van 27 september 1957 (S. 20 oktober 1957, 7425) wordt het weddecomplement van gemeentesecretarissen, gemeenteontvangers, politiecommissarissen en adjunct-commissarissen vastgesteld.

36. *Onderwijs*. — Bij K.B. van 8 juli 1957 (S. 23 oktober 1957, 7481) worden de voorwaarden tot staats-subsidiëring van de beiaardschool te Mechelen vastgesteld.

37. *Onderwijs*. — Bij K.B. van 10 augustus 1957 (S. 23 oktober 1957, 7483) worden nieuwe scholen in bestaande rijkstechnische inrichtingen opgericht.

38. *Onderwijs*. — Bij K.B. van 12 augustus 1957 (S. 23 oktober 1957, 7485) worden nieuwe rijkstechnische scholen opgericht.

39. *Onderwijs*. — Bij K.B. van 9 oktober 1957 (S. 23 oktober 1957, 7487) worden de toelagen aan het Franstalig Nationaal Toneel geregeld.

41. *Nationaal Instituut voor landbouwcrediet*. — Het K.B. van 9 oktober 1957, 7494) wijzigd het K.B. van 30 september 1937 betreffende de oprichting van het Nationaal Instituut voor landbouwcrediet.

42. *Invoer*. — Het M.B. van 15 oktober 1957 (S. 23 oktober 1957, 7496) wijzigd het M.B. van 11 september 1957 inhoudende schorsing van de verplichting tot overlegging van een vergunning bij de invoer van bepaalde goederen.

43. *Verkoop op afbetaling en financiering*. — Bij K.B. van 21 oktober 1957 (S. 24 oktober 1957, 7510) worden de modellen van de formulieren bepaald in te vullen bij de aanvraag tot erkenning of inschrijving bij toepassing van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering.

Bij hetzelfde K.B. worden de voorwaarden waaronder de erkennings- en inschrijvingsnummers mogen medegedeeld worden, vastgesteld.

44. *Diensten van Eerste-Minister*. — Bij K.B. van oktober 1957 (S. 25 oktober 1957, 7528) wordt de dienst-aanwijzing van sommige personeelsleden der rijksdiensten geregeld.

45. *Onderwijs*. — Het K.B. van 2 oktober 1957 (S. 25 oktober 1957, 7535) stelde voorwaarden en modaliteiten vast voor de toekenning van de « Koopal-beurzen ».

46. *Verkeerswezen*. — Het K.B. van 9 oktober 1957 (S. 26 oktober 1957, 7586) stelt de bezoldigingsregeling der hulpkrachten en der boventallige bestellers van het bestuur der posterijen vast.

47. *Ministerie van Openbare Werken*. — Het K.B. van 4 juni 1957 (S. 26 oktober 1957, 7594) wijzigd het K.B., van 22 december 1955 betreffende sommige graden van het Ministerie van Openbare Werken en van Wederopbouw.

48. *Financiën*. — Bij K.B. van 24 oktober 1957 (S. 27 oktober 1957, 7629) verleent de Staat zijn waarborg aan een lening van 2,5 miljoen dollar, in de Verenigde Staten van Amerika te emiteren door de Belgische N.V. ter exploitatie van het luchtverkeer (Sabena).

49. *Verkeerswezen*. — Het K.B. van 28 oktober 1957 (S. 30 oktober 1957, 7696) wijzigd het K.B. van 31 december 1953 houdende regeling betreffende de inschrijving van voertuigen met eigen beweegkracht niet zijnde rijwielen met hulpmotor. De wijziging heeft betrekking op de inlevering van de nummerplaten.

50. *Landbouw*. — Het K.B. van 23 oktober 1957 (S. 31 oktober 1957, 7717) wijzigd het K.B. van 25 maart 1952 tot inrichting van de keuring van zaaizaad en pootgoed voor land- en tuinbouw.

51. *Openbare Entrepôts*. — Bij de M.Ben. van 28 oktober 1957 (S. 31 oktober 1957, 7720, 7722, 7724, 7727, 7729, 7731) worden de wijzigingen aan de bijzondere reglementen der openbare entrepôts te Aalst, Gent, Luik, Leuven, Bergen, Doornik, goedgekeurd.

52. *Internationale Overeenkomst*. — In het Staatsblad van 31 oktober 1957 (S. 7734) verscheen de tekst van het akkoord tussen België en de Verenigde Staten van Brazilië betreffende het kosteloos verlenen van toegangsvisa en het verkeer tussen beide landen gesloten door wisseling van brieven gedagtekend te Brussel op 17 februari 1957.

53. *Verkeerswezen - telefoontarieven*. — Bij K.B. van 23 oktober 1957 (S. 31 oktober 1957, 7746) worden de binnenlandse telefoontarieven heraangepast.

54. *Verkeerswezen - telefoontarieven*. — Het M.B. van 26 oktober 1957 (S. 31 oktober 1957, 7747) stelt de tarieven en de voorwaarden voor gebruik van het telefoonverkeer in binnenlandse dienst vast.

II. Handelsrecht.

55. *Verkoop op afbetaling.* — zie n° 43.

III. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon.

56. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering.* — Het M.B. van 15 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6936) wijzigd het M.B. van 20 september 1956 tot vaststelling van de modaliteiten en voorwaarden van erkenning door het rijksfonds voor verzekering tegen ziekte en invaliditeit van apothekers en licentiaten in de wetenschappen gemachtigd om laboratoriumonderzoekingen te verrichten.

57. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering.* — Bij M.B. van 17 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6937) worden de door de rijksdienst voor arbeidsbemiddeling en werkloosheid niet vergoede dagen van inactiviteit gelijkgesteld met de gecontroleerde werkloosheidsdagen vastgesteld in artikel 11 van het M.B. van 22 september 1956 in uitvoering van het organiek K.B. van de ziekte- en invaliditeitsverzekering en van de bilaterale en multilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid, waar zij ziekte- en invaliditeitsverzekering beogen.

58. *Arbeid en Sociale voorzorg. — Terugvordering van onverschuldigde betalingen.* — Het K.B. van 13 september 1957 (S. 1 oktober 1957, 6938) schrijft de maatregelen voor betreffende de terugvordering van de ten onrechte genoten premïën door de arbeiders die zich laten aanwerven voor ondergrondse mijnarbeid.

59. *Arbeidsregeling in deegwarenfabrieken.* — Het K.B. van 27 augustus 1957 (S. 2 oktober 1957, 6977) stelt een bijzondere arbeidsregeling voor het in de deegwarenfabrieken te werk gesteld personeel vast.

60. *Ondergrondse mijnarbeid.* — Bij K.B. van 20 augustus 1957 (S. 6 oktober 1957, 7052) worden aanvullende premïën aan de Belgische arbeiders die zich laten aanwerven voor ondergrondse mijnarbeid toegekend.

61. *Arbeidsbescherming.* — Bij K.B. van 22 augustus 1957 (S. 7-8 oktober 1957, 7080) wordt het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming t.a.v. de recipiënten voor samengeperst, vloeibaar gemaakt of opgelost gas, gewijzigd.

62. *Beroepsziekten.* — Het K.B. van 30 september 1957 (S. 9 oktober 1957, 7104) stelt het bedrag der bijdragen vast voor het dienstjaar 1956 te betalen door de ondernemingshoofden en de ambachtslieden in uitvoering van de wet van 24 juli 1927 betreffende schade-loosstelling inzake beroepsziekten.

63. *Ziekte- en invaliditeitsverzekering.* — Bij het K.B. van 12 september 1957 (S. 9 oktober 1957, 7119) worden de voorwaarden en modaliteiten betreffende de erkenning van de geneesheren-specialisten in uitvoering van het organiek K.B. van 22 september 1955 van de ziekte- en invaliditeitsverzekering vastgesteld.

64. *Rust- en overlevingspensioenen voor arbeiders en bedienden.* — Bij K.B. van 23 oktober 1957 (S. 30 oktober 1957, 7668) worden de maatregelen bepaald tot uitvoering van artikel 20 der wet van 21 mei 1955 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1937, en van

artikel 25 der wet van 12 juli 1957 betreffende het rust- en overlevingspensioen voor bedienden.

Dit besluit omvat 33 artikelen.

Er worden klachtencommissies voor pensioenen ingesteld. Elke commissie bestaat uit tenminste één kamer voor arbeiders en één kamer voor bedienden. De betrokkenen kunnen beroep instellen tegen administratieve beslissingen binnen de 15 dagen met ingang van de dag waarop zij van de beslissing kennis hebben gekregen. Het beroep wordt ingesteld bij middel van aangetekende brief gericht tot de secretaris-verslaggever van de commissie. Partijen kunnen zich laten vertegenwoordigen voor de commissie door een advocaat. De zittingen zijn openbaar.

Binnen de 7 dagen na de uitspraak moet de secretaris-verslaggever een door hem ondertekend afschrift van de beslissing bij aangetekende brief aan de belanghebbenden sturen.

Belanghebbende kunnen tegen de beslissing in hoger beroep opkomen binnen een termijn van 15 dagen bij aangetekende brief te zenden aan de griffie van de hoge commissie voor pensioenen te Brussel. Deze hoge commissie houdt zitting te Brussel. Zij bestaat uit tenminste 2 kamers voor arbeiders en 2 kamers voor bedienden.

De zaak, eenmaal vastgesteld voor de hoge commissie, mag ten hoogste éénmaal en niet langer dan 1 maand worden uitgesteld.

De beslissing van de commissie wordt binnen de 7 dagen na uitspraak aan de belanghebbende medegedeeld.

IV. Fiscaal Recht.

65. *Registratie-, hypotheek- en griffierechten.* — Bij K.B. van 12 september 1957 (S. 3 oktober 1957, 7004) wordt het wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten, het wetboek der successierechten, het wetboek der zegelrechten, het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taxes en de door het regentsbesluit van 15 januari 1948 gecoördineerde wetten betreffende de inkomstenbelasting in overeenstemming gebracht met de bepalingen van de wet van 27 juni 1956 tot wijziging en aanvulling van de wetgeving betreffende de huisvesting.

66. *Met het zegel gelijkgestelde taxes.* — Het K.B. van 7 oktober 1957 (S. 9 oktober 1957, 7109) wijzigd de algemene verordening op de met het zegel gelijkgestelde taxes.

67. *Met het zegel gelijkgestelde taxes.* — Bij K.B. van 24 oktober 1957 (S. 27 oktober 1957, 7620) wordt de algemene verordening op de met het zegel gelijkgestelde taxes gewijzigd.

68. *Accijnzen.* — Het M.B. van 25 oktober 1957 (S. 27 oktober 1957, 7621) stelt het accijnzregime van tabak vast.

H. Boonen.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

TAALKUNDIGE KRONIEK

Zij voegen er echter aan toe dat in Vlaanderen nog heel wat te doen valt aan taalzuivering.

J. A. Daman (1)

STUDIEN - STUDIES

Menig Vlaming maakt op een schromelijke wijze misbruik van het woord *studie*.

Studiën

Boeken, studies, artikelen, recensies worden achtereenvolgens vermeld.

Het woord studiën moeten we niet gedachteloos bezigen. Als het uit onze pen vloeit, dient het te betekenen: *schriftelijke mededeling, artikel, bijdrage, verslag, enz.*

Dr A. Westerlinck schrijft uitgebreide, letterkundige studiën.

De rechtskundige studiën van de overledene werden gebundeld.

Die vijf studiën geven een duidelijk inzicht in de totstandkoming van het klein Europa.

Boeken, *studiën*, artikelen, *recensies* (met twee essen a.u.b.) worden achtereenvolgens vermeld.

Studies

Naast studiën leidt *de andere meervoudsvorm* studies velen op een dwaalspoor. Het woord betekent eenvoudig: *schetsen, kunstschetsen, muziekstukken, oefeningen*.

Geregeld speelde hij studies van 9 tot 11 uur.

Dat atelier hangt vol studies (Koenen).

Zelfs de studies van Rubens gelden nog als meesterwerkjes.

* * *

Meestentijds horen we overal:

Mijn jongste zoon heeft goede studies gedaan.

In Noord-Nederland geven ontwikkelden meer acht op hun taalgebruik. Zij vermijden dit gallicisme.

Mijn jongste zoon heeft flink (terdege, voortreffelijk, degelijk) gestudeerd.

Wij kunnen even toezien hoe Gallas het woord « études » in idiomatisch Nederlands vertaalde.

Faire ses études studeren

Achever ses études afstuderen

Il a fait de bonnes études hij heeft goed onderwijs

études gehad.

(Slot volgt.)

Die voortzetsels...

ZICH INTERESSEREN VOOR...

Deze publicatie is... onontbeerlijk voor degene die zich interesseren aan het administratief recht.

De Fransman gebruikt de uitdrukking *s'intéresser à*... Zonder veel nadenken schrijven geletterde Vlamin-

gen neer: « zich interesseren aan... » Dat is helemaal foutief. Bij het werkwoord interesseren gebruiken wij het voorzetsel *voor*.

Aan zulke dingen interesser ik me niet (lees: *voor*) (2).

(1) J. A. Daman, *Het Algemeen Beschaafd in Vlaanderen (Zuid-Nederland)*. Gent, 1946, 8°, 206 blz. — Blz. 8.

(2) Drs Paul Van Gestel, *ABN-GIDS*. — Antwerpen, 1949, 8°, 214 blz. — Blz. 94.

TIJDSCHRIFTEN

Tijdschrift voor Notarissen: n° 11, november 1957:

W. Van Hille: Opmerkingen over de wet van 14 februari 1957.

Nederlands Juristenblad: afl. 41, 30 november 1957:

Prof. Mr J. M. van Bemmelen: Daderschap en deelneming op het Atheense strafrechtcongres (II, slot).

— Mr H. Schadee: Passagiersvervoer. — Mr A.J.M. Kunst: De buitengerechtelijke verklaring. — Mr P. Zonderland: De Bedrijfsradenwet vervalt. — Mr J. Meursing: Vereenvoudiging van de gratis-admissieprocedure.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4515, 30 november 1957:

Mr C.H. Beekhuis: De vormvereisten voor een codicil (III). — Mr A.H.M. Santen: De notariële opleiding. — Boekbespreking door Mr J.M. Polak: Het Nederlandse Huwelijksvermogenrecht, 1° en 2° afl. Prof. Mr A.R. de Bruijn.

Journal des Tribunaux: n° 4170, 24 novembre 1957:

Marcel La Haye et J. Vankerckhove: Louage de choses. — Jurisprudence.

n° 4171, 1 décembre 1957:

Marcel La Haye et Jos Vankerckhove: Louage de choses. — Jurisprudence.

Juris Classeur Périodique. — **La semaine juridique**: n° 48, 27 novembre 1957:

André Colombini: A propos du décret du 30 août 1957 modifiant et complétant certaines dispositions du Code des débits de boissons et des mesures de lutte contre l'alcoolisme. — Paul Ourliac et M. de Juglart: Echange et préemption dans le statut des baux ruraux.

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"